

Sosiaalisen työllistämisen barometri 2012

VATES-säätiö

Simo Klem

Sisällysluettelo

1. Toteutus	2
2. Vastaajajoukon rakenne	3
2.1 Yksikkötyyppi	3
2.2 Yksikön tärkein ylläpitäjä/omistaja/taustayhteisö	4
2.3 Toiminnan alkaminen	6
3. Toimialan tulorahoitus.....	7
4. Taloudellinen tilanne	10
5. Työllistämispalvelujen asiakkaat.....	12
5.1 Asiakkaiden lähettäjätahot	12
5.2 Yhteistyö viranomaisten ja muiden tahojen kanssa	15
5.3 Asiakasmäärät.....	17
5.3.1 Asiakasmäärät yksikkötyypeittäin	18
5.3.2 Asiakasmäärät palveluittain.....	19
5.3.3 Keskimääräiset asiakasmäärät.....	20
5.3.4 Asiakasmäärien kehittyminen.....	21
6. Henkilöstö	22
7. Ohjaajakohtainen asiakasmäärä	23
8. Heikon työmarkkina-aseman syyt.....	24
9. Yksiköiden toiminnot ja työtehtävät.....	26
9.1 Toiminta yksiköissä	26
9.2 Työhönvalmennus.....	28
9.3 Työtehtävät yksiköissä	29
9.4 Toimintojen ja työtehtävien vaihtelu	32
10. Asiakkaiden ohjaus.....	33
11. Siirtymät	34
11.1 Siirtymät yksikkötyypeittäin	34
11.2 Siirtymät palveluittain.....	36
12. Työllistämisyksiköiden vahvuudet ja haasteet	38
13. Yhteenveto.....	39

1. Toteutus

VATES-säätiön Sosiaalisen työllistämisen barometrissä kartoitettiin työllistämispalveluja tuottavien yksiköiden tilannetta maassamme. Kysely lähetettiin työllistämisyksiköille, jotka tarjoavat työllistämispalveluja heikossa työmarkkina-asemassa oleville, kuten vammaisille, pitkäaikaissairaille tai osatyökykyisille henkilöille. Kysely toteutettiin nyt toista kertaa; vuonna 2007 vastaavanlainen selvitys tehtiin postikyselynä, jolla selvitettiin työllistämisyksikköjen tilannetta vuonna 2006. Kohderyhmä on edelleen sama, ja myös kysymyslomake on pystytty pitämään osittain samanlaisena, joten monien teemojen osalta on mahdollista havaita toimialan muutoksia viiden vuoden aikana.

Kysely toteutettiin nyt kahdessa osassa sähköposti-informoituna internet-kyselynä. Ensimmäisen osan tieto kerättiin 12. - 30.1.2012. Lomake lähetettiin 531 työllistämisyksikölle ja sosiaaliselle yritykselle, ja vastauksia palautui 211 kpl (40 %). Kohderyhmän koko ei ole tarkasti tiedossa, mutta sen voi karkeasti arvioida olevan 600 – 700 yksikköä. Arviossa on otettu huomioon, että työllistämisen monipalvelukeskukset koostuvat useista yksiköistä ja että kehitysvammaisten toimintakeskuksista vain osassa työtoiminta on pääasiallisena toimintamuotona päivätoiminnan sijaan. Näin ollen vastaajat edustavat noin kolmasosaa koko kohderyhmästä.

Kyselyn toinen, syventävä osio toteutettiin 23.8. – 19.9.2012. Sen kohderyhmänä olivat ensimmäiseen osaan vastanneet 211 yksikköä, joista 75 (36 %) vastasi kyselyyn.

Tutkimustulosten vertailtavuus vuoteen 2006 on sosiaalisia yrityksiä lukuun ottamatta varsin hyvä. Sosiaalisista yrityksistä ei pystynyt enää vuoden 2006 tavoin erottelemaan niitä sosiaalisia yrityksiä, joiden tavoitteisiin on erikseen kirjattu heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistäminen. Näin ollen mukana on entistä laajempi valikoima sosiaalisia yrityksiä, joten tulokset eivät ole niiden osalta ajallisesti vertailukelpoisia. Muiden yksikkötyyppien osalta tuloksia voidaan vertailla vuoden 2006 tuloksiin.

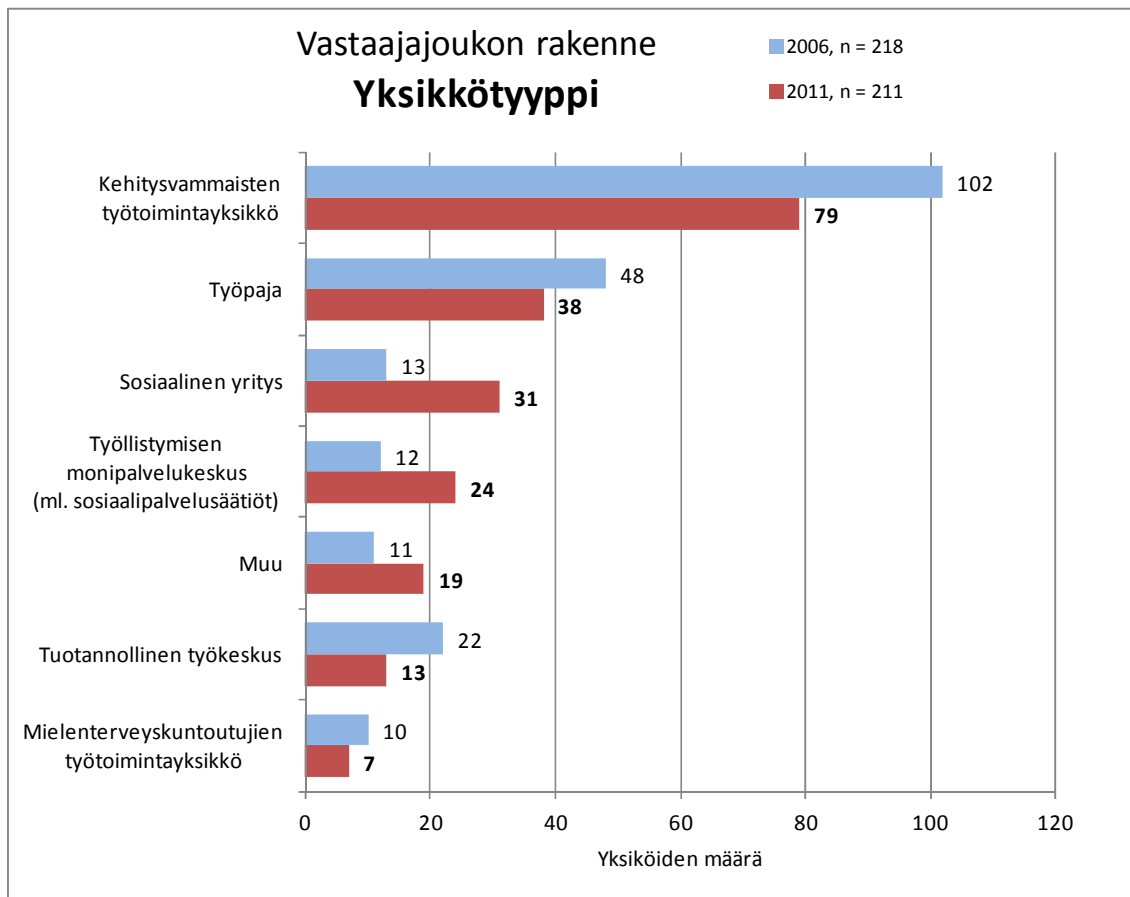
Ensimmäisen osan teema-alueita ovat mm. yksiköiden tulorahoitus, asiakasmäärät palveluittain, heikon työmarkkina-aseman syyt ja työllistymisen esteet, henkilöstön koko ja koostumus sekä yksiköiden vahvuudet ja haasteet. Toisessa osassa syvennytään mm. yhteistyöhön työllistämispalvelujen asiakkaiden lähettäjätahojen kanssa, palvelujen sisältöön ja asiakkaiden ohjaukseen, siirtymiin ja niiden seurantaan sekä toiminnan arviointiin ja kehittämiseen.

2. Vastaajajoukon rakenne

2.1 Yksikkötyyppi

Seuraavassa taulukossa on esitetty arviot eri yksikkötyyppien määrästä ja kyselyyn vastanneiden edustavuus kyseisistä ryhmistä. Muu-ryhmässä on mm. kunnan työllisyyspalveluyksiköjä sekä sellaisia yksiköjä, jotka tarjoavat työtoimintaa sekä kehitysvammaisille että mielenterveyskuntoutujille.

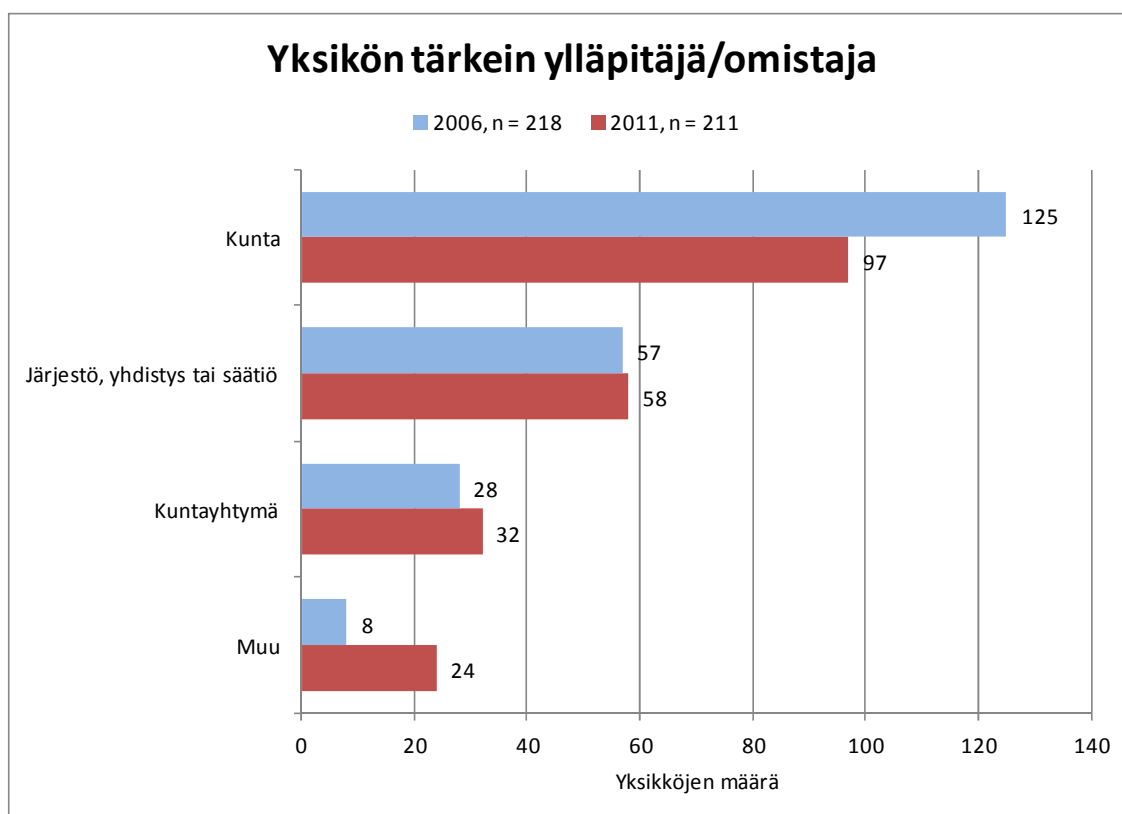
Yksikkötyyppi	Yksikkömääräarvio	Vastaajamäärä	Osuus ryhmästä
Kehitysvammaisten työtoimintayksiköt	250	79	32 %
Työpajat	275	38	14 %
Sosiaaliset yritykset	168	31	18 %
Työllistymisen monipalvelukeskukset	40	24	60 %
Tuotannolliset työkeskukset	50	13	26 %
Mielenterveyskuntoutujien työtoimintayksiköt	90	7	8 %
Muu	-	19	-
Yhteensä	600 - 700	211	30 - 35 %

Työllistymisen monipalvelukeskuksia ja sosiaalisia yrityksiä lukuun ottamatta erilaisia yksikkötyyppejä on vastaajajoukossa nyt vähemmän kuin vuonna 2006. Tämä kertonee toimialan rakenteen muuttumisesta pienemmistä yksiköistä suuremmiksi kokonaisuuksiksi, ns. työllistymisen monipalvelukeskuksiksi. Vastaa- jien ilmoittamien asiakasmäärien perusteella uudet monipalvelukeskukset ovat aiempaa pienempiä, mut- ta esimerkiksi työpajojen koko on kasvanut.

2.2 Yksikön tärkein ylläpitäjä/omistaja/taustayhteisö

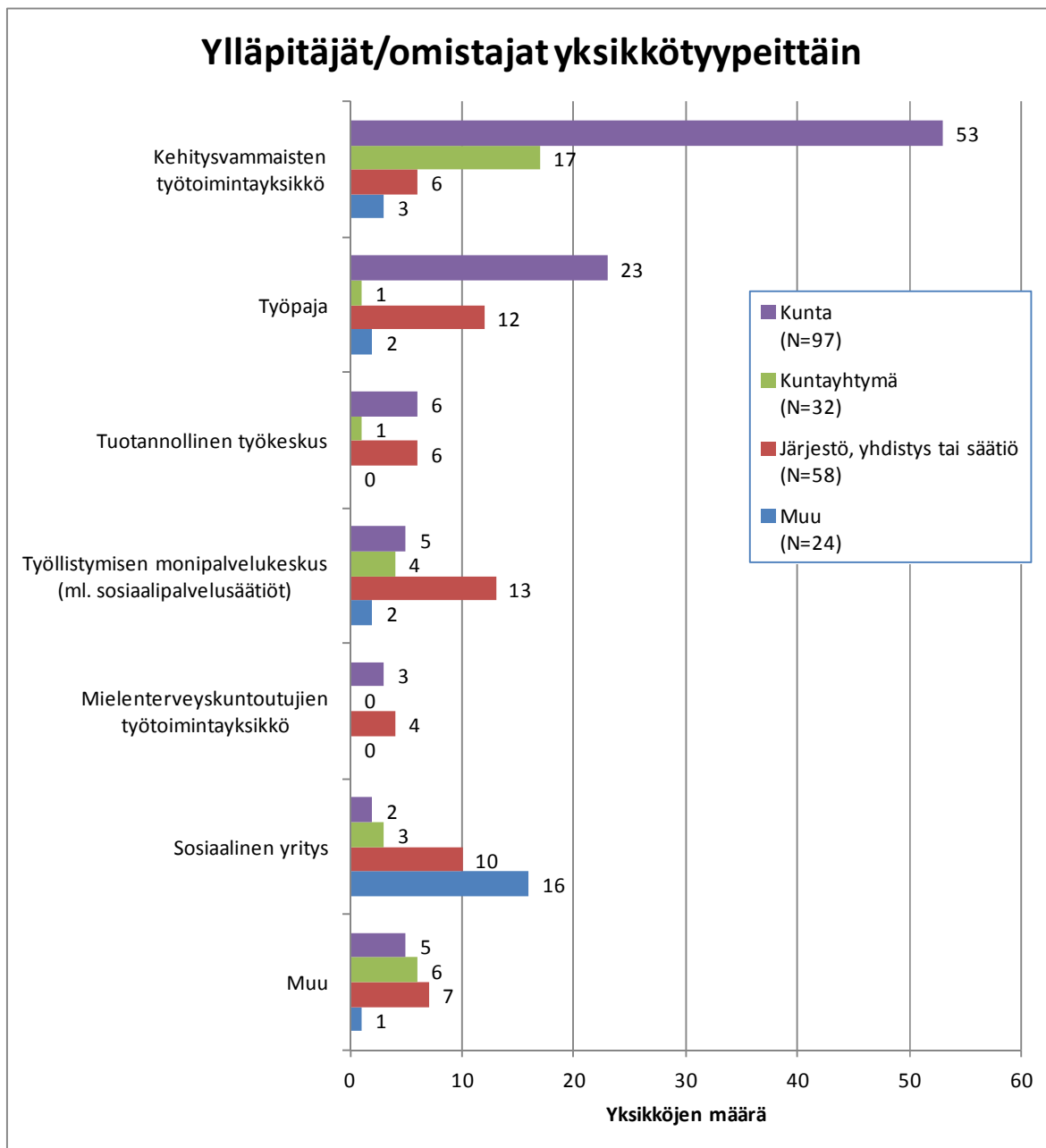
Seuraavassa kuviossa on esitetty vastaajayksiköiden tärkeimmät ylläpitäjät, omistajat tai taustayhteisöt vuosina 2006 ja 2011.

Valtaosa yksiköistä on edelleen kuntien tai kuntayhtymien omistamia tai ylläpitämiä. Kunnan ylläpitämien yksikköjen väheneminen johtuu ainakin osittain siitä, että mukana on aiempaa vähemmän kehitysvammaisten työtoimintayksiköitä. Yksityisten tahojen lisääntyminen puolestaan kertoo pääasiassa aiemmin mainitusta sosiaalisten yritysten kohderyhmärajausten muutoksesta. Muu-ryhmässä on pääasiassa yksityisiä yrityksiä sekä kunnan ja jonkun muun tahon, esimerkiksi järjestön tai sairaanhoitopiirin yhteisesti ylläpitämiä yksiköitä.

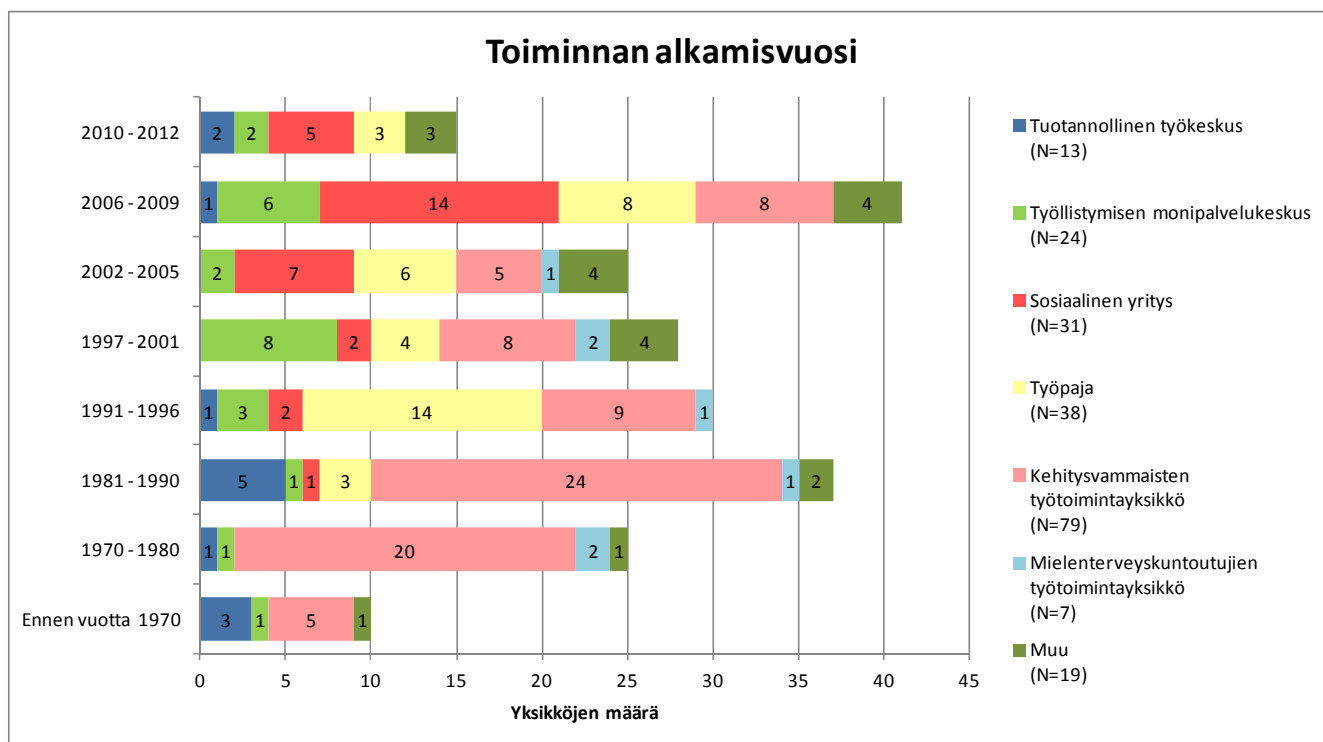
Yksikkötyypeittäin tarkasteltuna (seuraava kuvio) nähdään, että kehitysvammaisten työtoimintayksiköt ovat tyypillisesti kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämiä. Myös työpajoista valtaosa on kuntien ylläpitämiä, mutta järjestöjen osuus niiden ylläpitäjinä nousee jo noin kolmannekseen. Työllistymisen monipalvelukeskuksista yli puolet on järjestöjen ylläpitämiä.

Sosiaaliset yritykset ovat luonnollisesti pääosin yksityisiä yrityksiä, mutta kolmanneksella sosiaalisista yrityksistä ylläpitäjänä tai omistajana on järjestö. Tuotannollisista työkeskuksista ja mielenterveyskuntoutujien työtoimintayksiköistä noin puolet on kuntien ja puolet järjestöjen ylläpitämiä.

2.3 Toiminnan alkaminen

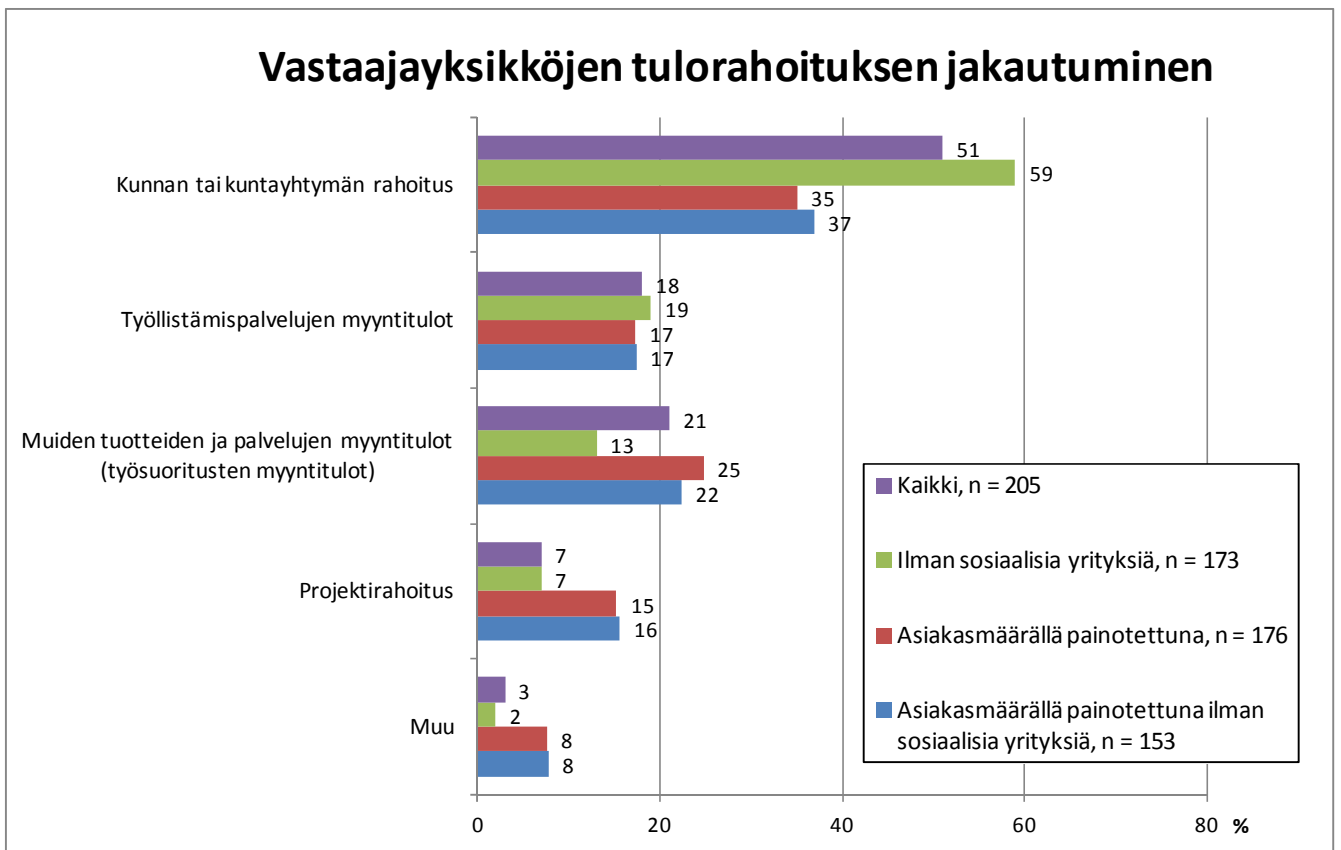
Seuraavassa kuviossa on esitetty vastaajayksiköiden toiminnan alkamisvuosi yksikkötyypeittäin.

Vastaajajoukossa on hyvin eri-ikäisiä yksiköitä. Vuoden 2006 kyselyn jälkeen perustettuja yksiköitä on noin neljännes ja yli 20 vuotta toiminnassa olleita yksiköitä noin kolmannes vastanneista yksiköistä. Noin puolet yksiköistä on alle 15 vuotta vanhoja. Vanhimpia yksiköitä ovat tyypillisimmin kehitysvammaisten työtoimintayksiköt (73 % perustettu yli 15 vuotta sitten) ja tuoreimpia sosiaaliset yritykset (84 % perustettu viiden viimeisen vuoden aikana). Tuotannolliset työkeskukset ovat keskimäärin vanhempaa perua (77 % yli 15-vuotiaita) kuin esimerkiksi työllistymisen monipalvelukeskukset (25 % yli 15-vuotiaita). Työpajoista useimmat (84 %) on perustettu 90-luvulla tai 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä.

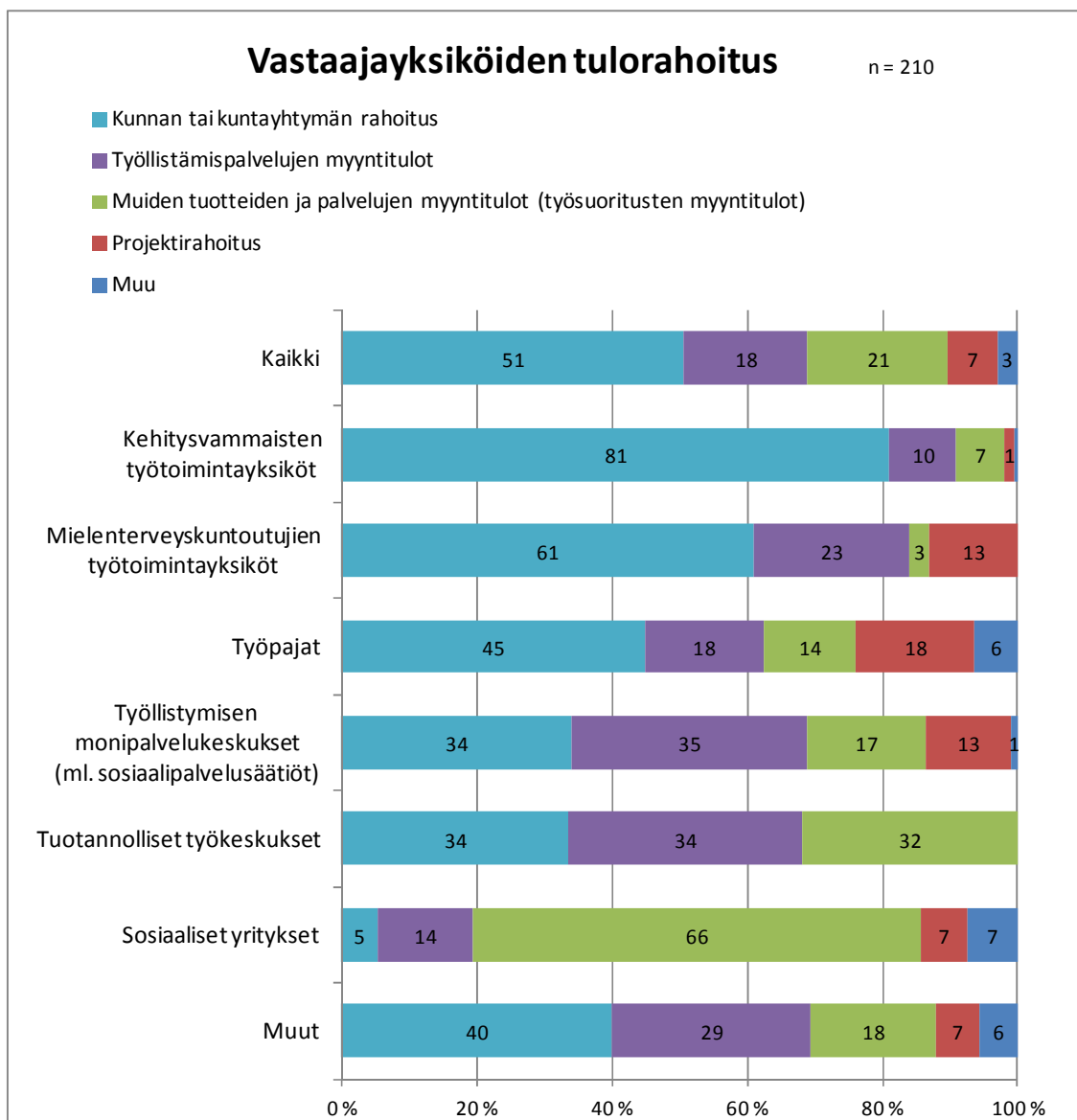
3. Toimialan tulorahoitus

Tutkimuksessa selvitettiin nyt ensimmäisen kerran toimialan tulorahoituksen rakentumista. Seuraavassa kuviossa on esitetty sosiaalisen työllistämisen yksiköiden itse ilmoittamien rahoituslähteiden tulorahoitusosuuksien keskiarvot. Tulokset on esitetty erikseen kaikkien kysymykseen vastanneiden osalta sekä ilman sosiaalisia yrityksiä. Lisäksi kuviossa on esitetty tulokset ilmoitetulla kokonaisasiakasmäärällä painotettuna niiden vastanneiden osalta, jotka asiakasmäärän ovat ilmoittaneet. Tällä tavalla on pyritty arvioimaan toimialan tulorahoituksen todellista rakentumista; euromääriä ei tutkimuksessa kysytty, mutta yksikön liikevaihto on yleensä sitä suurempi, mitä enemmän yksikössä on asiakkaita.

Asiakasmäärällä painotettujen tulosten perusteella reilu kolmannes koko toimialan tuloista koostuu kuntasektorin suorasta rahoituksesta. Työllistämispalvelujen myyntitulojen osuus on vajaa viidennes ja muiden tuotteiden ja palvelujen eli yksiköissä tehtyjen työsuoritusten osuus noin neljännes kokonaisrahoituksesta. Erilaiset projektit tuottavat noin kuudesosan toimialan tuloista. Työllistämispalvelujen myyntituloista osan voi arvioida tulevan kunnilta, joten kuntasektorin osuus lienee noin puolet toimialan kokonaisrahoituksesta.

Seuraavassa kuviossa on esitetty tulorahoituksen jakautuminen yksikkötyypeittäin. Kuntasektori rahoittaa suoraan erityisesti kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien työtoimintayksiköjä sekä työpajoja, kun taas työllistämisen monipalvelukeskusten ja tuotannollisten työkeskusten rahoituksesta merkittävä osa muodostuu työllistämispalvelujen myyntituloista. Tuotannollisissa työkeskuksissa myös työsuoritusten myyntituloilla on suuri merkitys toiminnan rahoittamisessa.

Projektirahoituksen rooli on suurimmillaan monipalvelukeskuksissa, työpajoilla ja mielenterveyskuntoutujien työtoimintayksiköissä. Myös sosiaaliset yritykset saavat pienen osan rahoituksestaan projekteista.

Myös yksikötyyppien sisällä on vaihtelua tulojen rakentumisessa. Esimerkiksi tuotannollisista työkeskuksista vain noin puolet ja monipalvelukeskuksista reilu puolet saa kuntarahaa, joka sekin vaihtelee 10 ja 100 prosentin välillä yksiköittäin. Kehitysvammaisten työtoimintayksiköt ovat selvimmin yksinomaan tai lähes yksinomaan kuntarahoituksen varassa, mutta niistäkin löytyy pieni ryhmä, joiden tulot koostuvat muusta kuin kuntasektorin rahoituksesta.

Tuotannollisten työkeskusten tulorahoituksen muodostuminen vaihtelee siinä määrin, että ryhmälle tyypillistä rahoitusrakennetta ei juuri ole havaittavissa. Esimerkiksi työsuoritusten osuus rahoituksesta vaihtelee 0 – 80 prosentin välillä yksiköittäin. Myös *työllistymisen monipalvelukeskusten* tulorahoitus vaihtelee paljon yksiköittäin. Noin neljännes yksiköistä on kokonaan muun kuin suoran kuntasektorin rahoituksen varassa, toki työllistämispalvelujen myyntitulojen osa tulee oletettavasti kuntasektorilta. Reilulla puolella monipalvelukeskuksista ainakin pieni osa tuloista koostuu projektirahoituksesta.

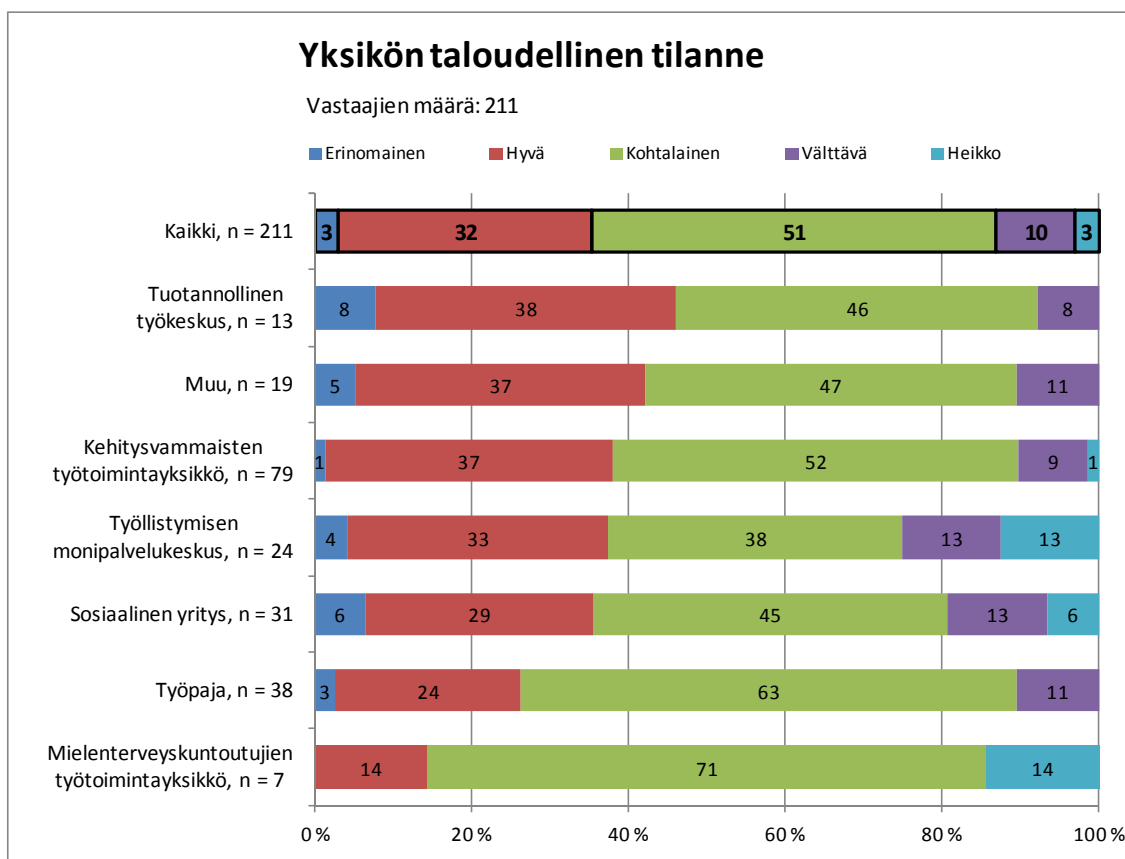
Työpajoilla kuntasektorin rooli toiminnan rahoittajana on kokonaisuudessaan hyvin merkittävä, mutta joukossa on monia työpajoja, joilla kuntarahoituksen osuus on korkeintaan hyvin pieni. Reilulla puolella työpajoista kuntarahoituksen osuus jää alle puoleen kokonaisrahoituksesta. Projektirahoitusta on mukana reilulla puolella työpajoista, ja noin 15 %:lla työpajoista projektirahan osuus on yli kolmanneksen kokonaisrahoituksesta.

Sosiaaliset yritykset ovat luonnollisesti selkeimmin työsuoritusten myyntitulojen varassa. Muutamalla sosiaalisella yrityksellä työllistämispalvelujen myyntitulojen osuus on kuitenkin yli puolet rahoituksesta, ja pienellä joukolla on myös projektirahoitusta mukana.

Kehitysvammaisten työtoimintayksiköt ovat selkeimmin pelkästään suoran kuntasektorin rahoituksen varassa. Vajaalla puolella näistä yksiköistä ainakin pieni osa rahoituksesta koostuu tuotteiden ja palvelujen (sekä työllistämispalvelujen että muiden) myyntituloista. *Mielenterveyskuntoutujien työtoimintayksiköitä* on vastaajajoukossa vain vähän, mutta voidaan kuitenkin havaita, että useimmissa yksiköissä kuntasektorin rahoitus on merkittävimässä roolissa.

4. Taloudellinen tilanne

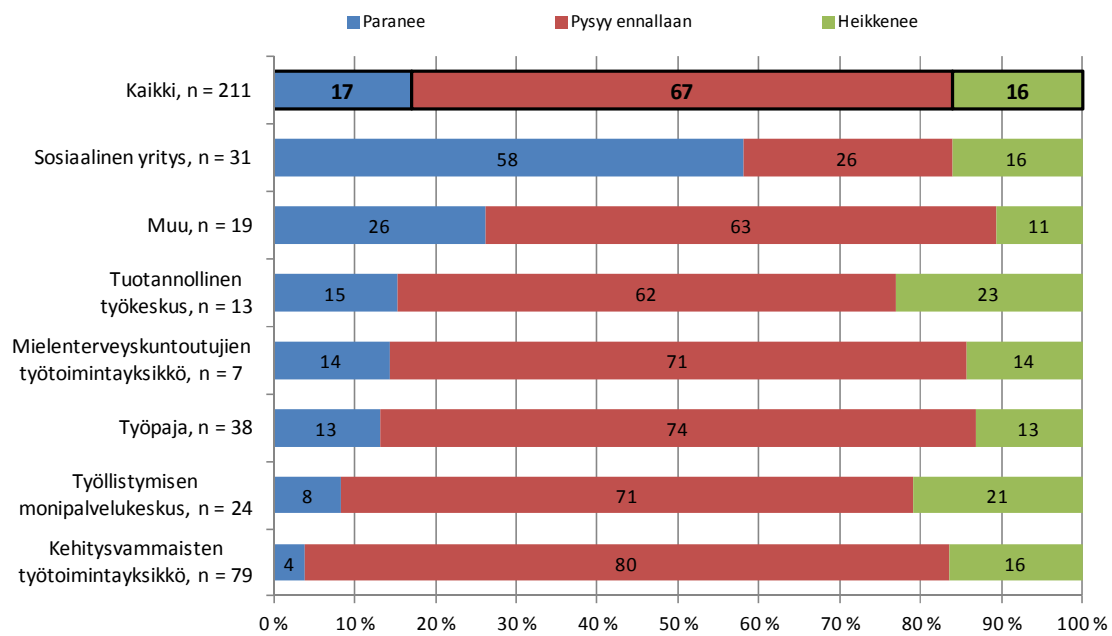
Työllistämisyksiköt kokevat taloudellisen tilanteensa pääosin kohtalaiseksi tai hyväksi. Eri yksikkötyypeistä paras tilanne näyttäisi olevan tuotannollisissa työkeskuksissa, joista lähes puolet kokee taloudellisen tilanteensa vähintään hyväksi ja miltei kaikki vähintään kohtalaiseksi. Useimmin korkeintaan kohtalaiseksi taloudellisen tilanteensa kokevat mielenterveyskuntoutujien työtoimintayksiköt. Useimmin heikoksi tai välttäväksi taloudellisen tilanteensa kokevat työllistymisen monipalvelukeskukset ja sosiaaliset yritykset, mutta toisaalta reilu kolmasosa niistä pitää taloudellista tilannettaan vähintäänkin hyvänä.

Kaiken kaikkiaan työllistämisyksiköt arvioivat useimmiten taloudellisen tilanteensa pysyvän ennallaan vuosina 2012 – 2014 (seuraava kuvio). Noin joka kuudes yksikkö arvioi taloudellisen tilanteensa paranevan ja joka kuudes heikentyvän seuraavan kahden vuoden aikana. Myönteisimmin taloudellisen tilanteen kehittymiseen suhtautuvat sosiaaliset yritykset.

Arvio taloudellisen tilanteen kehityksestä 2012 - 2014

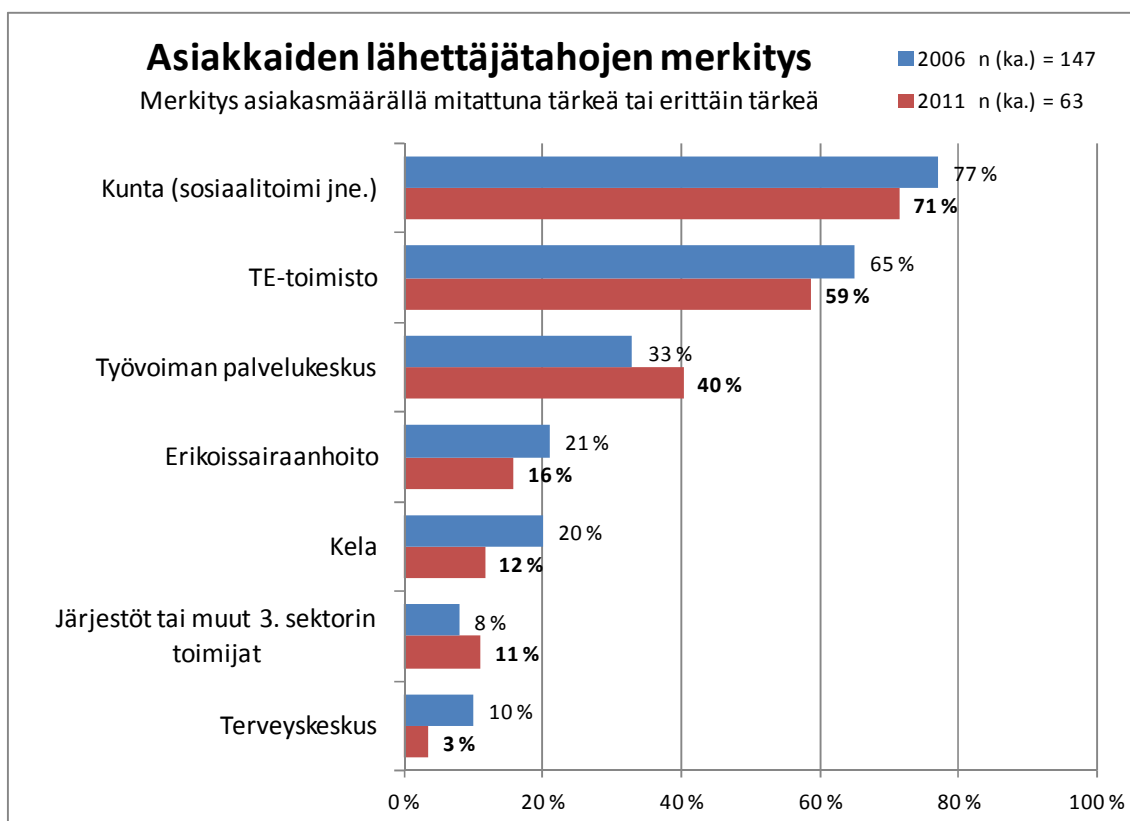
Vastaajien määrä: 211

5. Työllistämispalvelujen asiakkaat

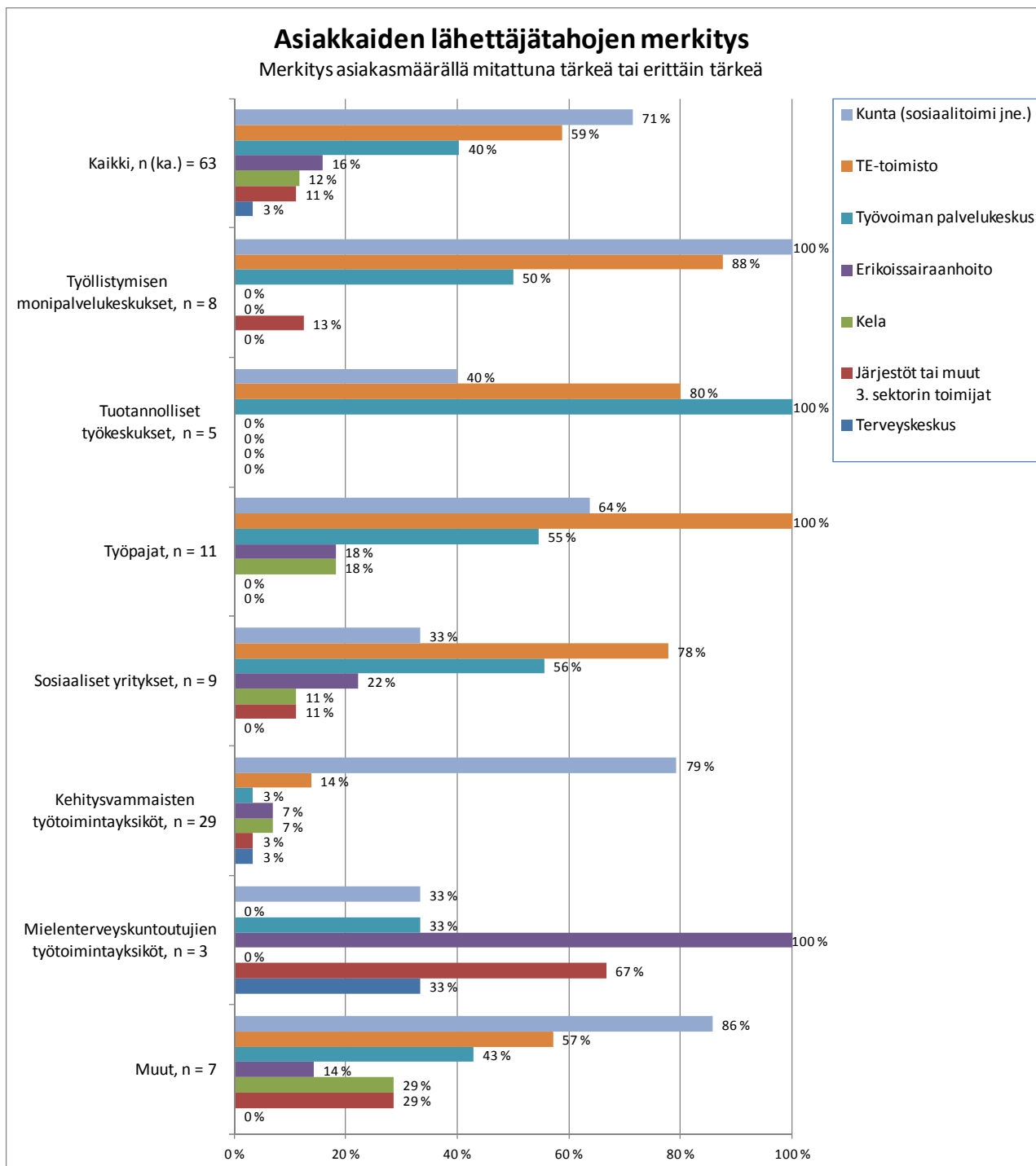
5.1 Asiakkaiden lähettäjätahot

Kyselyn toisella kierroksella kysyimme, mikä on asiakkaiden eri lähettäjätahojen merkitys asiakasmäärällä mitattuna. Seuraavassa kuviossa on esitetty niiden vastaajien osuudet, jotka arvioivat lähettäjätahon merkityksen tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi. Kuviossa on myös vertailu vuoteen 2006.

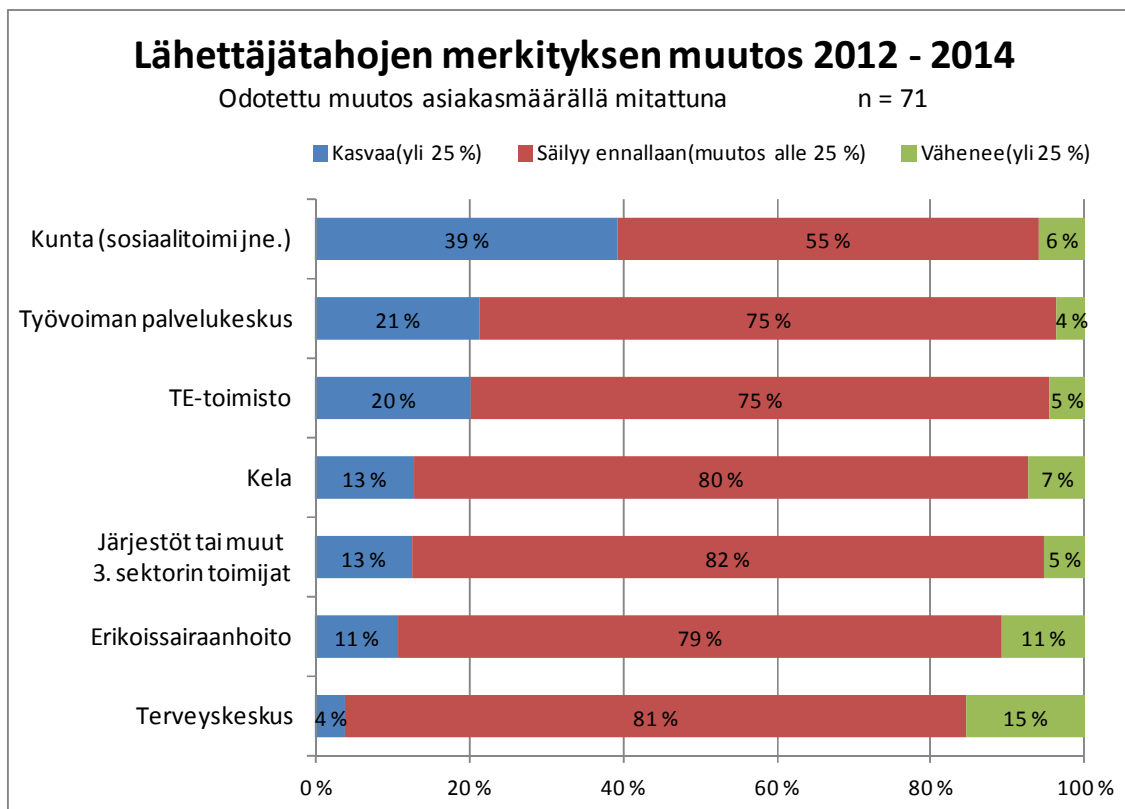

Työvoiman palvelukeskusten merkitys asiakkaiden lähettäjätahoina on viidessä vuodessa lisääntynyt jonkin verran ja vastaavasti kuntien ja TE-toimistojen merkitys vähentynyt. Kunnat ja TE-toimistot ovat kuitenkin edelleen tärkeimmät asiakkaiden lähettäjätahot. Kelan, terveyskeskusten ja erikoissairaanhoidon roolit asiakkaiden lähettäjätahoina ovat jonkin verran pienentyneet vuodesta 2006.

Yksikkötyypeittäin tarkasteltuna (seuraava kuvio) nähdään, että kehitysvammaisten työtoimintayksiköille kunta on selkeästi tärkein asiakkaiden lähettäjätaho. Myös monipalvelukeskuksille kunta on erittäin tärkeä, mutta sen rinnalle lähes yhtä tärkeäksi nousee TE-toimisto. Tuotannollisten työkeskusten tärkeimmät asiakkaiden lähettäjätahot ovat työvoiman palvelukeskus ja TE-toimisto kunnan roolin jäädessä jo pienemmäksi. Työpajoille lähetetään asiakkaita pääasiassa TE-toimistoista, mutta myös kunta ja työvoiman palvelukeskus ovat työpajoille tärkeitä asiakkaiden lähettäjätahoja. Sosiaalisissa yrityksissä tilanne on samankaltainen kuin työpajoilla, mutta kunnan rooli jää työpajoja pienemmäksi. Erikoissairaanhoidon merkitys asiakkaiden lähettäjätahona korostuu mielenterveyskuntoutujien työtoimintayksiköissä, tosi tämän ryhmän vastaajamäärä on niin pieni, että tulos on korkeintaan suuntaa antava.

Vastaajia pyydettiin myös arvioimaan asiakkaiden lähettäjätahojen merkityksen muutosta vuosina 2012 – 2014 (seuraava kuvio).

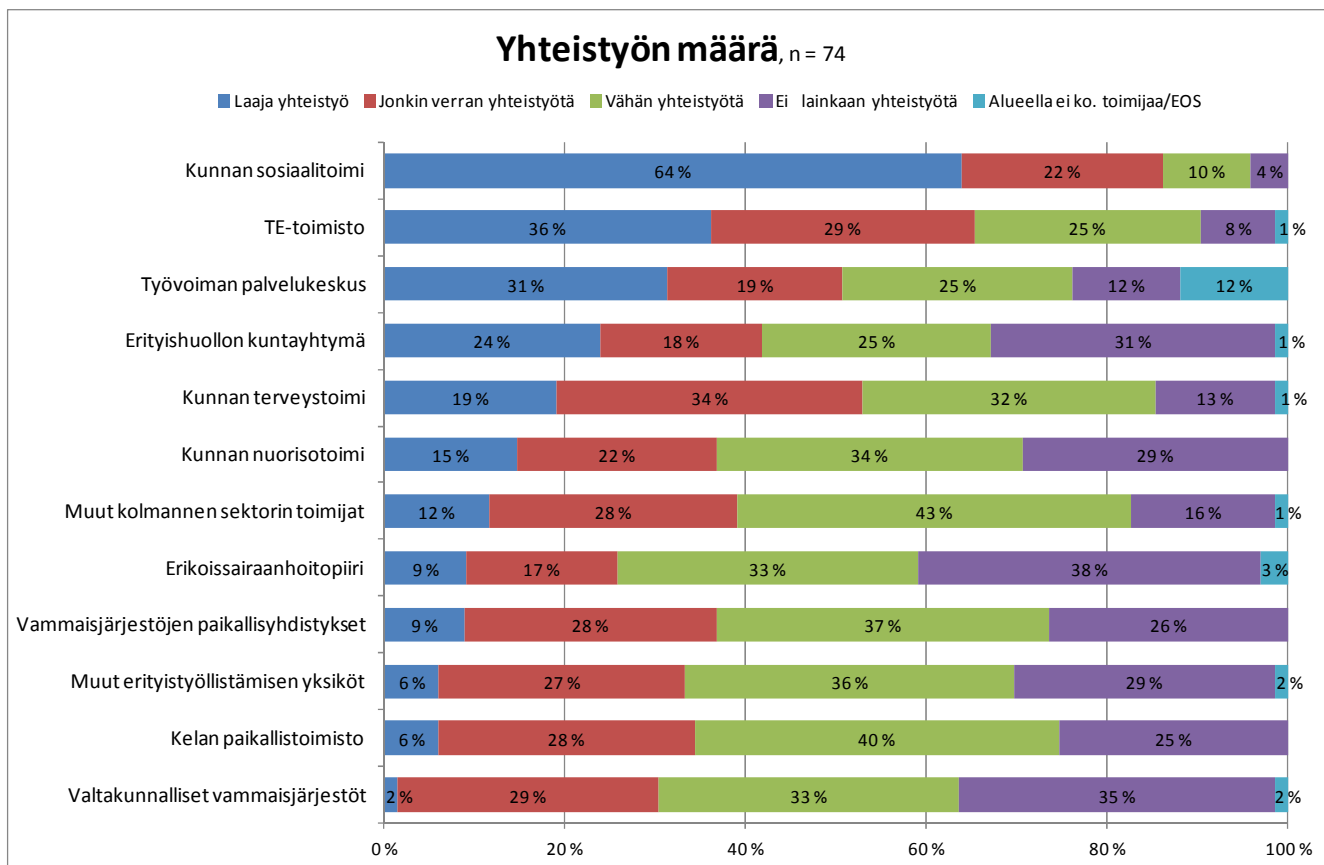

Kuntasektorin merkityksen asiakkaiden lähettäjätahona odotetaan kasvavan selvimmin seuraavina vuosina: kaksi viidestä vastaajasta odottaa kunnan lähettämien asiakkaiden määrän kasvavan yli 25 % kahden seuraavan vuoden aikana. Myös työvoiman palvelukeskuksen ja TE-toimiston merkityksen asiakkaiden lähettäjätahoina odotetaan useammin kasvavan kuin vähenevän. Terveyskeskuksen merkitys asiakkaiden lähettäjätahona on vähentynyt selvästi vuodesta 2006, ja sen nähdään vähenevän myös jatkossa.

Kuntasektorin merkityksen odotetaan kasvavan erityisesti monipalvelukeskuksissa ja työpajoilla, työvoiman palvelukeskuksen roolin puolestaan odotetaan kasvavan useimmin sosiaalisissa yrityksissä. TE-toimiston merkityksen kasvuun uskotaan useimmin sosiaalisissa yrityksissä, työpajoilla ja monipalvelukeskuksissa. Järjestöjen tai muiden kolmannen sektorin toimijoiden merkityksen asiakkaiden lähettäjätahoina uskotaan kasvavan erityisesti sosiaalisissa yrityksissä.

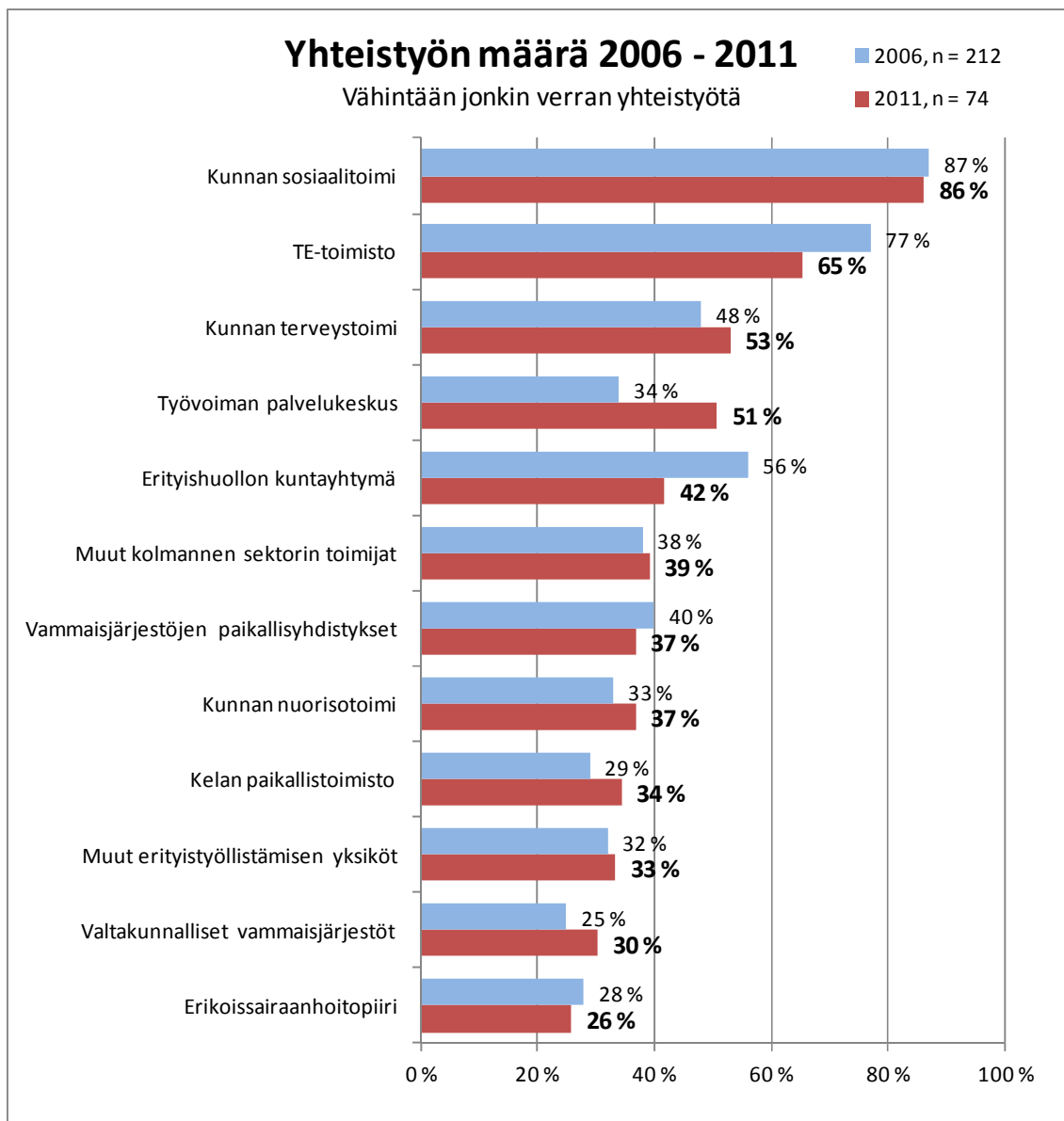
5.2 Yhteistyö viranomaisten ja muiden tahojen kanssa

Kysyimme omana kysymyksenään, miten työllistämisyksiköt arvioivat eri toimijoiden kanssa harjoittamaansa yhteistyön määrää vuonna 2011 (seuraava kuvio). Yhteistyö on useimmiten asiakkaisiin liittyvää yhteistyötä, mikä näkyy tuloksissa yhteneväisenä linjana asiakkaiden lähettäjätahojen merkityksen kanssa.

Eniten yhteistyötä tehdään kunnan sosiaalitoimen kanssa, ja toiseksi eniten TE-toimistojen kanssa. Jos tarkastellaan laajan yhteistyön tekemistä, kolmantena yhteistyön määrässä on työvoiman palvelukeskukset ja neljäntenä erityishuollon kuntayhtymät. Jos taas tarkastellaan niitä, joiden kanssa tehdään vähintään jonkin verran yhteistyötä, kunnan terveystoimi nousee listalla kolmanneksi. Selvästi vähiten laajaa yhteistyötä tehdään valtakunnallisten vammaisjärjestöjen kanssa.

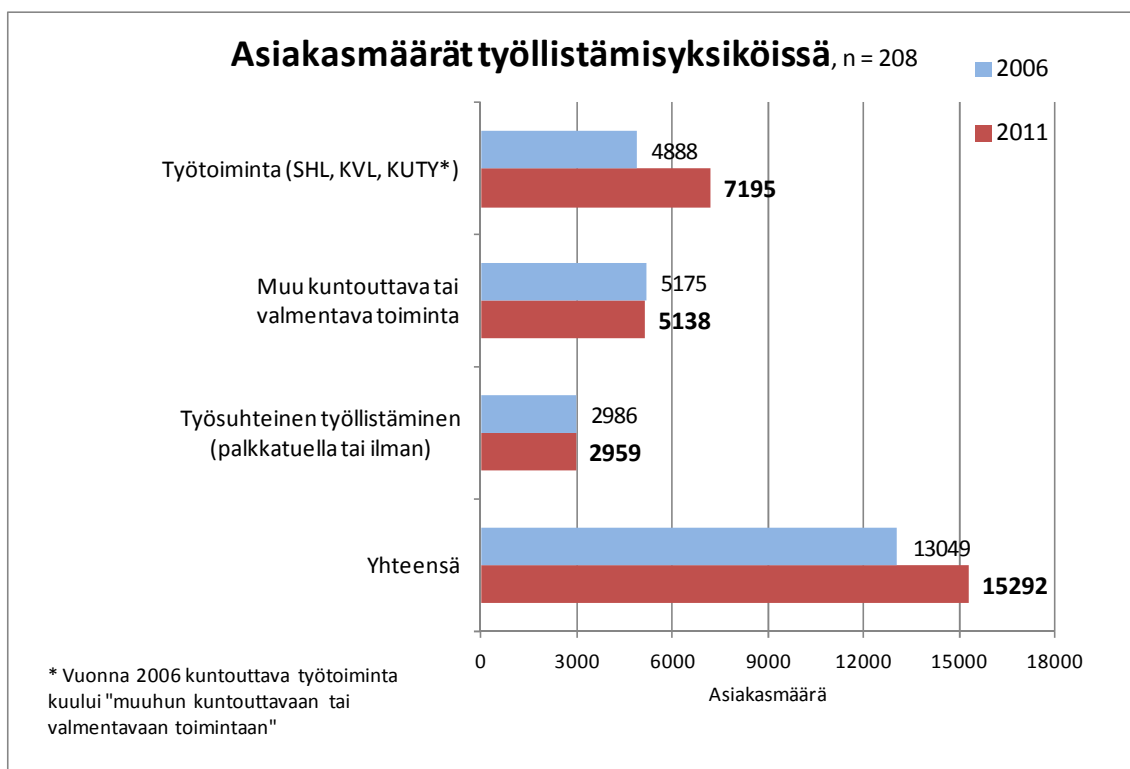
Myös muutokset yhteistyön määrässä (seuraava kuvio) ovat linjassa lähettäjätahojen merkityksen muutosten kanssa. Viidessä vuodessa yhteistyö työvoiman palvelukeskusten kanssa on lisääntynyt ja vastavasti TE-toimistojen kanssa vähentynyt. Myös erityishuollon kuntayhtymien kanssa tehdään nyt vähemmän yhteistyötä kuin vuonna 2006. Muiden osalta muutokset ovat suhteellisen pieniä.

5.3 Asiakasmäärät

Seuraavassa kuviossa on esitetty asiakasmääränsä ilmoittaneiden yksiköiden asiakasmäärät yhteensä vuosina 2006 ja 2011. Asiakkaiden kokonaismäärää tarkasteltaessa näyttäisi siltä, että toimialalla on nyt noin 17 % enemmän asiakkaita kuin viisi vuotta sitten. Asiakasmäärän lisääntyminen painottuu työtoimintaan ja muuhun kuntouttavaan tai valmentavaan toimintaan. Täytyy tosin huomioida, että kuntouttava työtoiminta on nyt niputettu samaan ryhmään kuin muu työtoiminta, kun vuonna 2006 sen asiakasmääriä kysyttiin osana muuta kuntouttavaa tai valmentavaa toimintaa.

Asiakasmäärät ovat joka tapauksessa lisääntyneet muussa kuin työsuhteisessa työllistämisessä, jossa asiakasmäärät ovat pysyneet likimain samana kuin vuonna 2006. Työsuhteisessa työllistymisessä painottuu palkkatuettu työ (1640 asiakasta); sosiaalihuoltolain mukaisessa työsuhteisessa työssä on 707 asiakasta. Yksikkötyypeittäin tarkasteltuna työsuhteinen työllistäminen toteutuu pääasiassa monipalvelukeskuksissa, sosiaalisissa yrityksissä ja työpajoilla.

5.3.1 Asiakasmäärät yksikkötyypeittäin

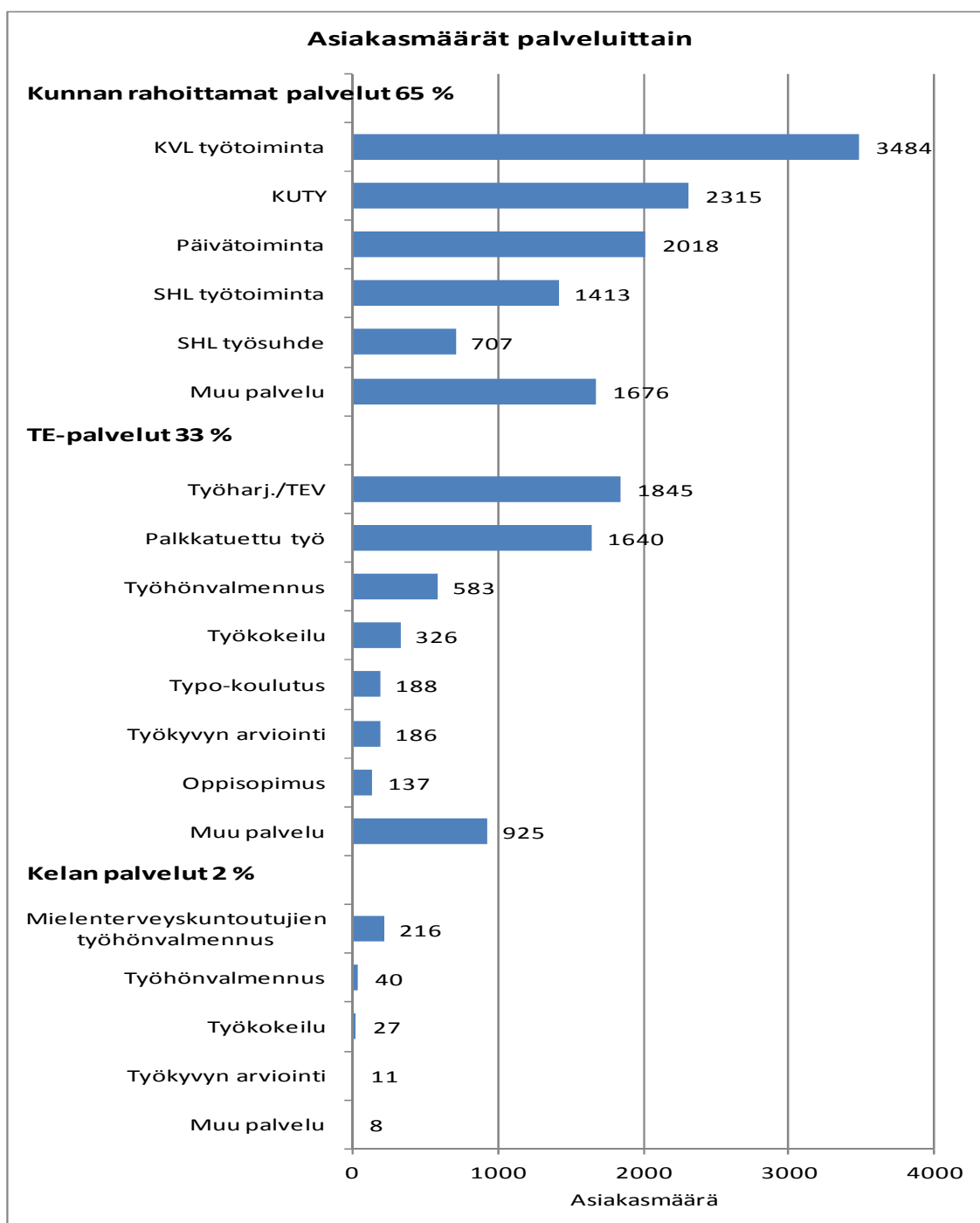
Kun tarkastellaan kokonaisasiakasmääriä yksikkötyypeittäin vuosina 2006 ja 2011 (seuraava kuvio), nähdään monipalvelukeskusten suuri rooli toimialalla: kaikista asiakkaista kolmannes (34 %) on monipalvelukeskuksissa. Asiakasmäärät näyttävät viidessä vuodessa kasvaneen erityisesti monipalvelukeskuksissa ja työpajoilla ja vähentyneen kehitysvammaisten työtoimintayksiköissä ja tuotannollisissa työkeskuksissa. Osa muutoksesta selittyy sillä, että monipalvelukeskuksiin on viiden vuoden aikana yhdistynyt pienempiä yksiköitä ja uusia monipalvelukeskuksia on perustettu.

5.3.2 Asiakasmäärät palveluittain

Seuraavassa kuviossa on esitetty vastaajien ilmoittamat asiakasmäärät palveluittain. Suurin osa, noin kaksi kolmasosaa yksiköiden asiakkaista on kuntasektorin rahoittamissa palveluissa, erityisesti työtoiminnan erilaisissa muodoissa. Selvästi suurimman ryhmän muodostavat kehitysvammalain mukaisessa työ- tai päivätoiminnassa olevat asiakkaat. Toiseksi eniten asiakkaita on kuntouttavassa työtoiminnassa ja kolmanneksi eniten sosiaalihuoltolain mukaisessa työtoiminnassa.

Työ- ja elinkeinotoimiston palveluista selvästi eniten asiakkaita on työharjoittelussa, työelämävalmennuksessa tai palkkatuetussa työssä. Yhteensä TE-palveluissa on noin kolmannes koko toimialan asiakkaista. Kelan palvelujen osuus jää noin kahteen prosenttiin.

Kysyimme erikseen, kuinka moni yksikön asiakkaista oli avoimille työmarkkinoille työllistymään tukevan työhönvalmentajan palvelussa vuoden 2011 lopussa. Vastanneissa 141 yksikössä työhönvalmentajan palvelun asiakkaita on yhteensä 2812, joka on 18 % kaikkien vastaajien yhteenlasketusta kokonaisasiakasmäärästä.

Olimme myös kiinnostuneita työkyvyttömyyseläkkeellä olevien asiakkaiden osuudesta toimialan kaikista asiakkaista. Vastanneissa 186 yksikössä on yhteensä 7221 asiakasta, joilla perustoimeentulona on työkyvyttömyyseläke. Tämä on noin puolet (47 %) kaikkien vastaajien yhteenlasketusta kokonaisasiakasmäärästä. Työkyvyttömyyseläkeläisten suhteellisen korkea osuus selittyy sillä, että miltei puolet (45 %) yksiköiden asiakkaista on kehitysvammalain mukaisessa työ- ja päivätoiminnassa tai sosiaalihuoltolain mukaisessa työtoiminnassa. Näissä palveluissa asiakkaiden perustoimeentulona on tyypillisesti työkyvyttömyyseläke.

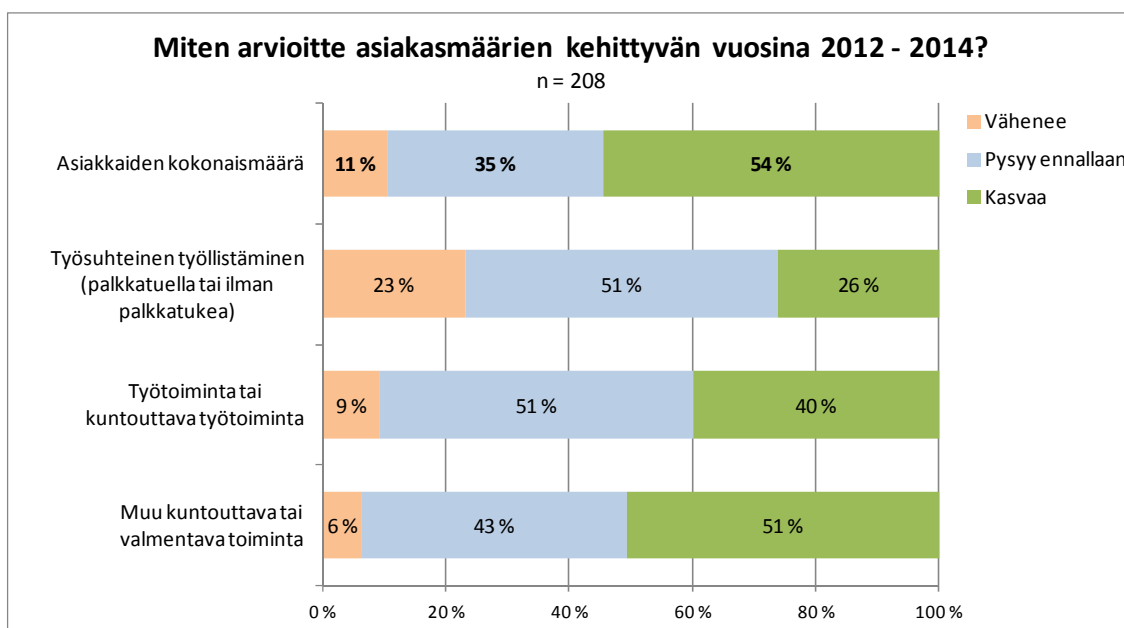
5.3.3 Keskimääräiset asiakasmäärät

Seuraavassa kuviossa on esitetty keskimääräiset asiakasmäärät yksikkötyypeittäin. Monipalvelukeskusten määrän lisääntyttyä niiden keskimääräinen koko on pienentynyt vuodesta 2006. Työpajat sen sijaan ovat entistä suurempia.

5.3.4 Asiakasmäärien kehittyminen

Seuraavassa kuviossa on esitetty vastaajien arviot asiakasmääriensä kehitymisestä vuosina 2012 – 2014.

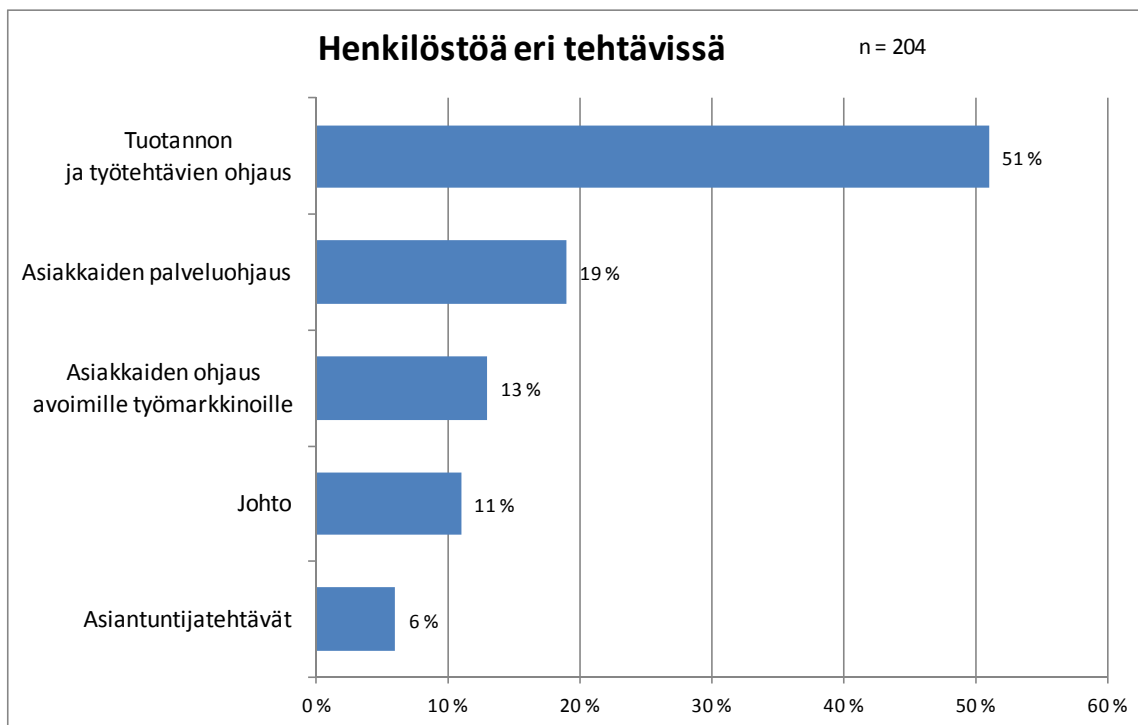

Yli puolessa yksiköistä arvioidaan asiakkaiden kokonaismäärän kasvavan kahden seuraavan vuoden aikana, ja vain joka kymmenes vastaaja arvioi asiakasmäärän vähenevän. Erityisesti työtoiminnan ja muun kuntouttavan tai valmentavan toiminnan asiakkaiden määrän arvioidaan kasvavan. Työsuhteisen työllistämisen asiakasmäärien arvioidaan kasvavan yhtä usein kuin vähenevän, ja noin puolet vastaajista arvioi niiden pysyvän ennallaan.

Vastaajat arvioivat, että erityisesti päihde- ja mielenterveyskuntoutujia sekä nuoria asiakkaita tulee yhä lisääntyvässä määrin yksiköiden palveluihin.

6. Henkilöstö

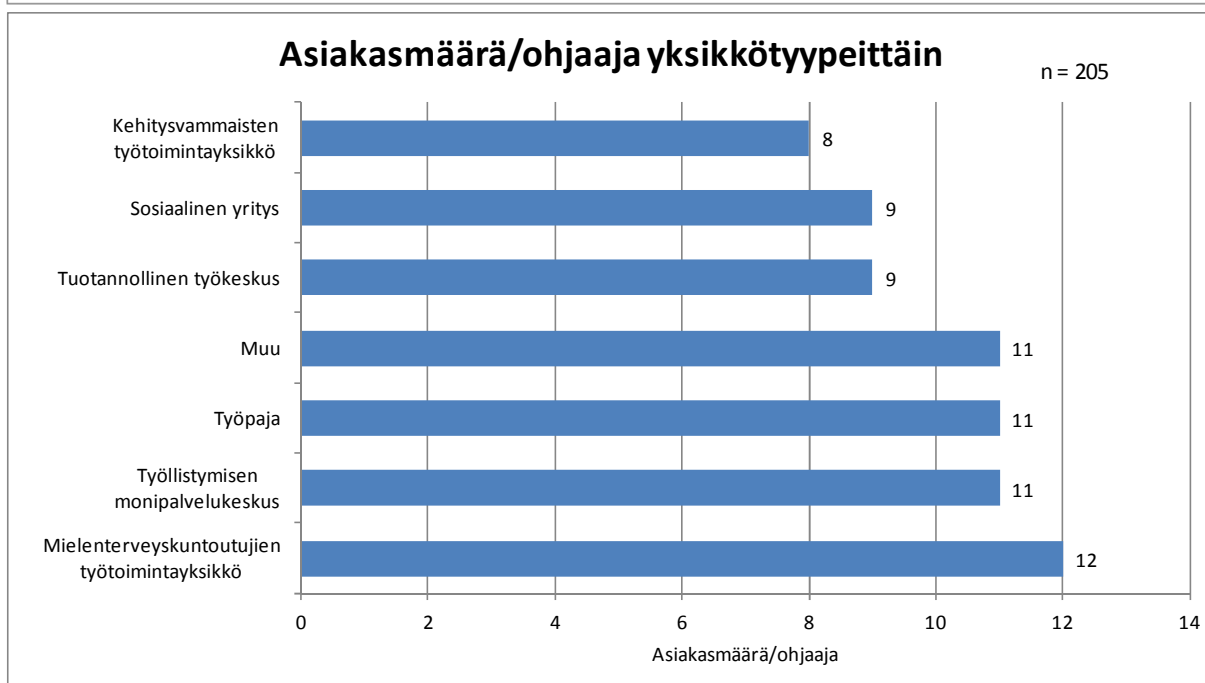
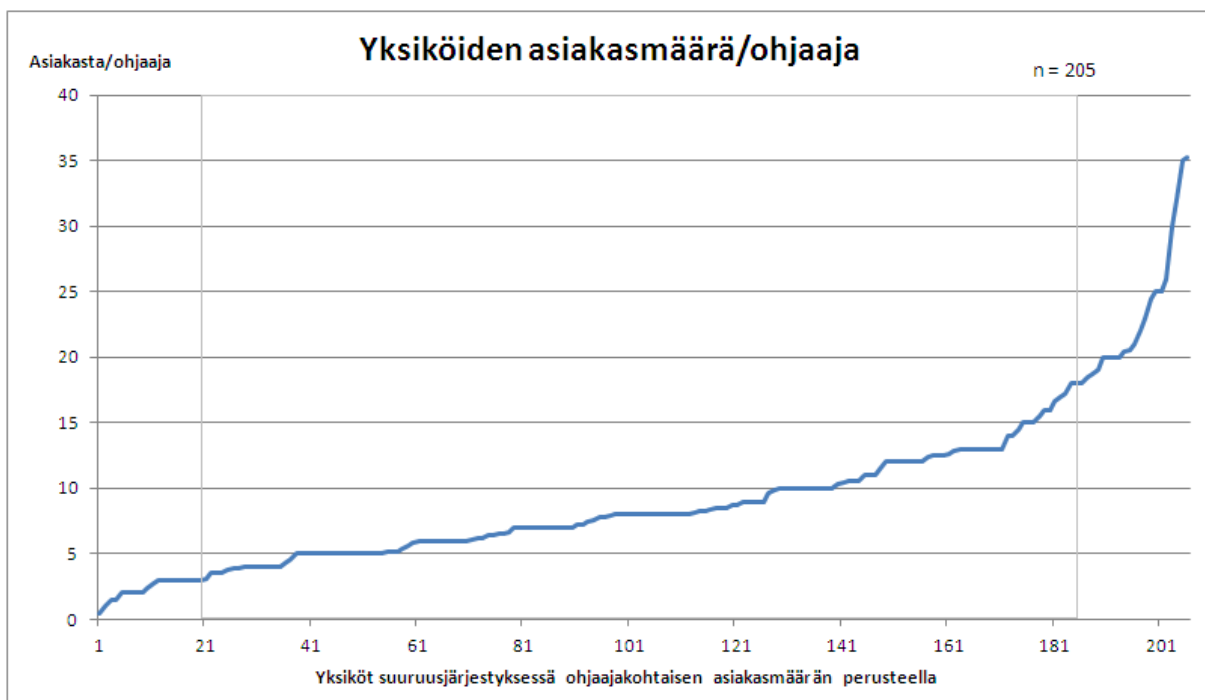
Pyysimme vastaajia kertomaan, kuinka monta henkilöä heidän yksikössään työskentelee seuraavassa kuviossa esitetyn tehtäväluokituksen mukaisissa tehtävissä. Vastauksista ei voi suoraan päätellä yksiköiden absoluuttisia henkilömääriä, koska yhden henkilön tehtäväkenttään voi kuulua useampi kuin yksi annetuista vaihtoehtoista. Esimerkiksi asiakkaiden palveluohjaus ja ohjaus työmarkkinoille kuuluvat monesti saman henkilön tehtäväkenttään, ja tuotannon ja työtehtävien ohjaaja voi monessa yksikössä toteuttaa samalla myös asiakkaiden palveluohjausta ja työmarkkinoille ohjausta.

Noin puolet yksiköjen työstä on tuotannon ja työtehtävien ohjausta. Asiakkaiden palveluohjaukseen ja avoimille työmarkkinoille ohjaukseen henkilöresursseista on käytössä noin kolmannes, joka jakautuu edelleen niin, että viidestä ohjaajasta kolme on palveluohjauksessa ja kaksi työmarkkinoille ohjauksessa. Johdon ja asiantuntijatehtävien osuus on noin kuudennes kaikista henkilöresursseista.

7. Ohjaajakohtainen asiakasmäärä

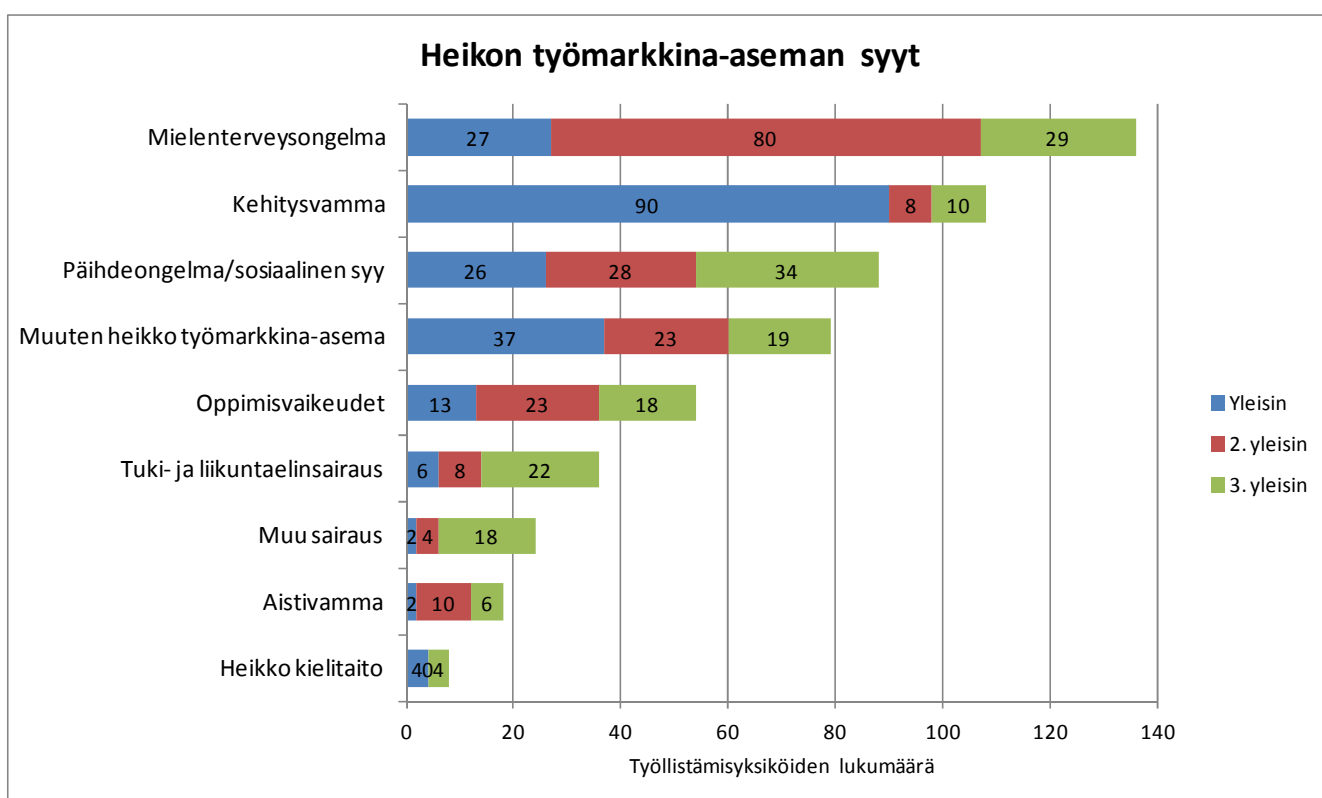
Kun verrataan yksiköissä asiakkaiden ohjaustehtävissä työskentelevien määrää yksiköiden ilmoittamiin asiakasmääriin, voidaan arvioida yksiköiden ohjaajakohtaisia asiakasmääriä. Seuraavissa kuvioissa on esitetty ensin lähes koko vastaajajoukko suuruusjärjestyksessä ohjaajakohtaisten asiakasmäärien mukaan ja sen jälkeen yksikkötyyppikohtaiset keskiarvot.

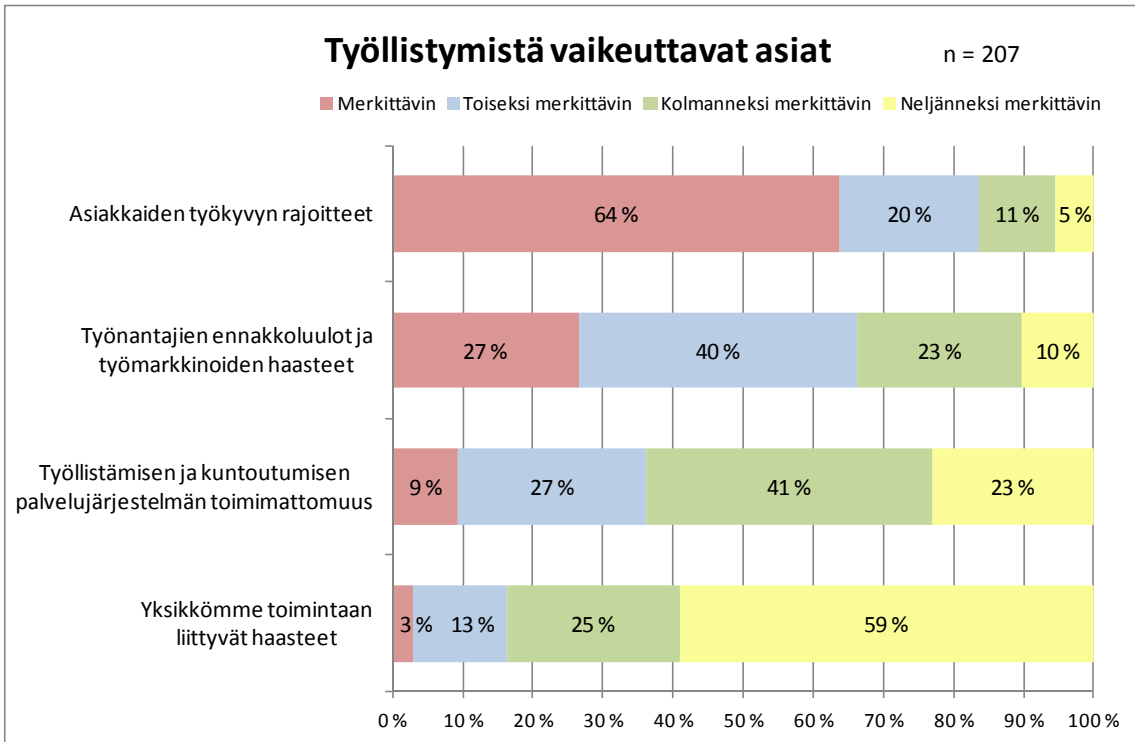
Keskimäärin yksiköissä on yhdeksän asiakasta yhtä ohjaajaa kohden. Pienin ohjaajakohtainen asiakasmäärä on kehitysvammaisten työtoimintayksiköissä, mutta myös sosiaalisissa yrityksissä ja tuotannollisissa työkeskuksissa ohjaajilla on vastuullaan pienempi määrä asiakkaita kuin työpajoilla, työllistymisen monipalvelukeskuksissa ja mielenterveyskuntoutujien työtoimintayksiköissä.

8. Heikon työmarkkina-aseman syyt

Työllistämisyksiköiden asiakkaiksi valikoituu ihmisiä, joilla on syystä tai toisesta vaikeuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Yksikkötyypittäinen jaottelu kertoo päällisin puolin, mitkä asiat vaikeuttavat yksikön asiakkaiden työllistymistä, mutta useimmissa yksiköissä asiakkaiden työllistymisvaikeuksien syyt ovat hyvinkin vaihtelevia. Koko toimialan asiakkaista selvästi suurimman ryhmän muodostavat kehitysvammaiset ihmiset ja toiseksi suurimman ryhmän mielenterveyskuntoutujat. Noin puolessa kaikista yksiköistä mielenterveysongelma on joko yleisin tai toiseksi yleisin asiakkaiden heikon työmarkkina-aseman syy. Muita syitä asiakkaiden heikolle työmarkkina-asemalle ovat yleisimmin päihdeongelmat, sosiaaliset syyt ja oppimisvaikeudet, tai asiakkaat ovat muuten heikossa työmarkkina-asemassa esimerkiksi vähäisen koulutuksen vuoksi.

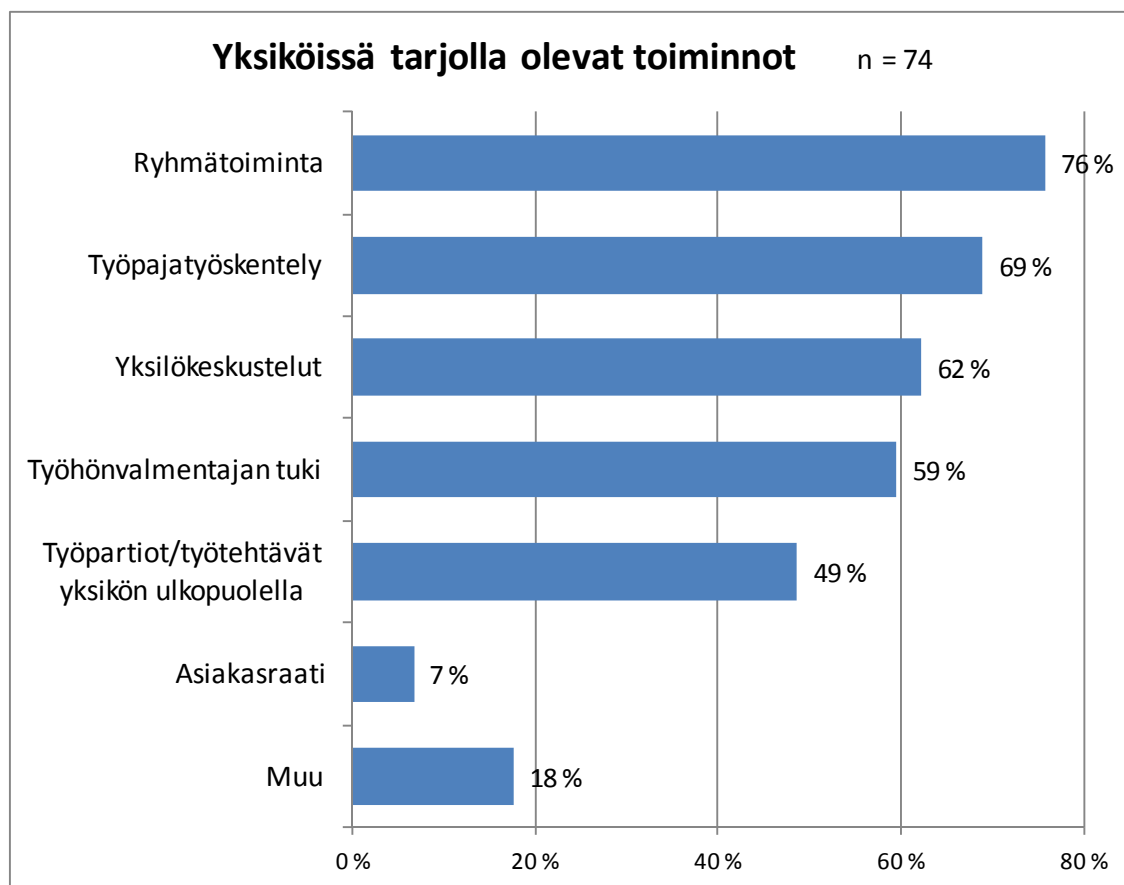
Vamman, sairauden tai muun henkilöön liittyvän asian ei läheskään aina nähdä olevan olennainen syy asiakkaan heikkoon työmarkkina-asemaan. Pyysimme vastaajia arvioimaan, kuinka merkittävästi seuraavan kuvion mukaiset seikat vaikeuttavat asiakkaiden työllistymistä. Noin joka neljäs vastaaja näkee työnantajien ennakkoluulot ja työmarkkinoiden haasteet merkittävimiksi asiakkaiden työllistymistä vaikeuttaviksi asioiksi, ja joka kymmenes on sitä mieltä, että työllistymistä vaikeuttaa erityisesti työllistymisen ja kuntoutumisen palvelujärjestelmän toimimattomuus.

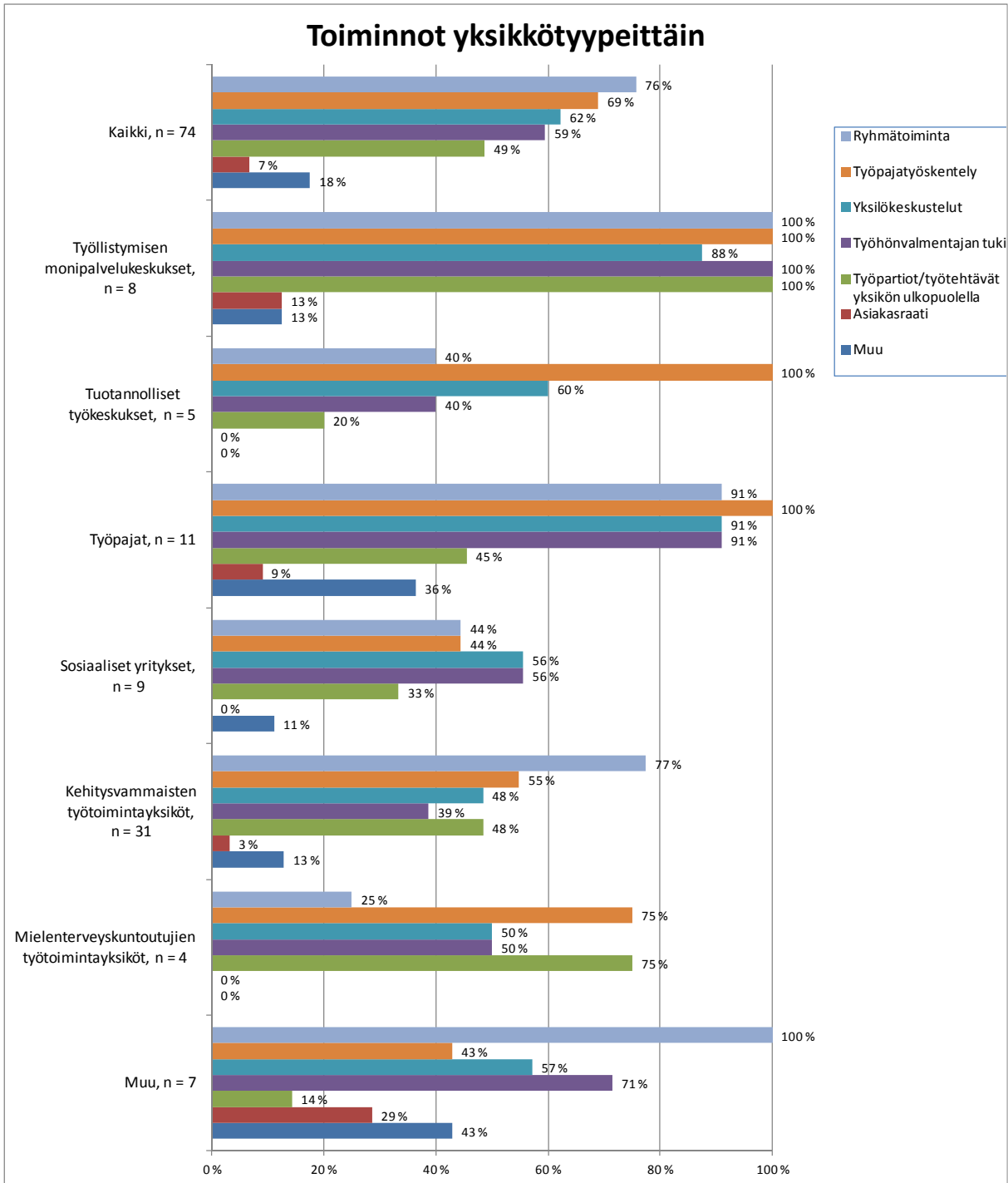
9. Yksiköiden toiminnot ja työtehtävät

9.1 Toiminta yksiköissä

Kyselyn toisessa osiossa kysyimme, millaisia toimintoja asiakkaille on tarjolla yksikössä. Seuraavan kuvion mukaisesti vastanneiden yksiköiden toiminta painottuu ryhmätoimintaan, työpajatyöskentelyyn, yksilökeskusteluihin ja työhönvalmentajan tukeen. Noin puolella vastanneista yksiköistä on lisäksi tarjolla työtehtäviä yksikön ulkopuolella. Asiakasraati asiakkaiden palautekanavana on vain harvalla käytössä. Annettujen valmiiden vaihtoehtojen lisäksi vastaajat mainitsivat yksiköidensä toimintoina mm. retket ja tustumiskäynnit, parityöskentelyn ja urasuunnittelun.

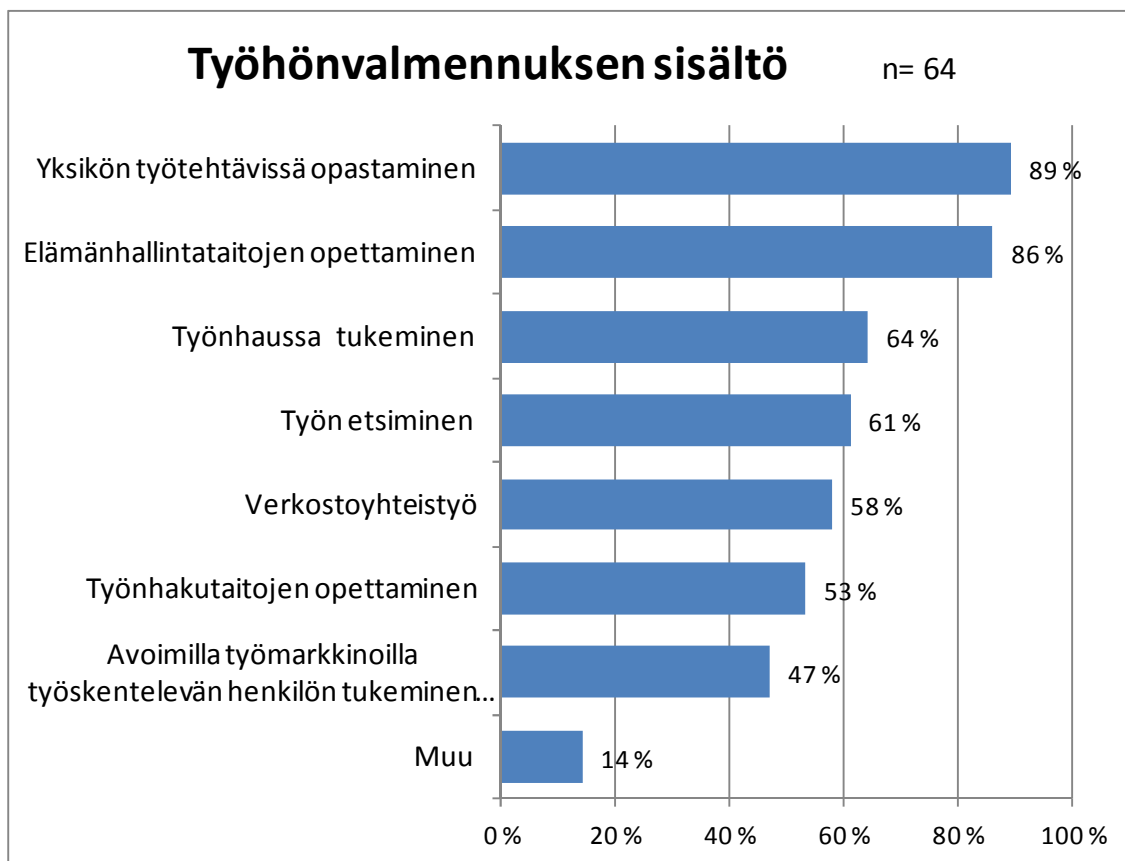

Yksikkötyypeittäin tarkasteltuna (seuraava kuvio) toiminnoiltaan monipuolisimpia yksiköitä näyttäisivät olevan työllistymisen monipalvelukeskukset sekä työpajat, joissa on tarjolla lähes kaikkia toimintoja annetuista vaihtoehtoista. Tuotannollisissa työkeskuksissa työpajatyöskentelyn osuus on suurin, ja kehitysvammaisten työtoimintayksiköissä painottuu asiakkaiden ryhmätoiminta.

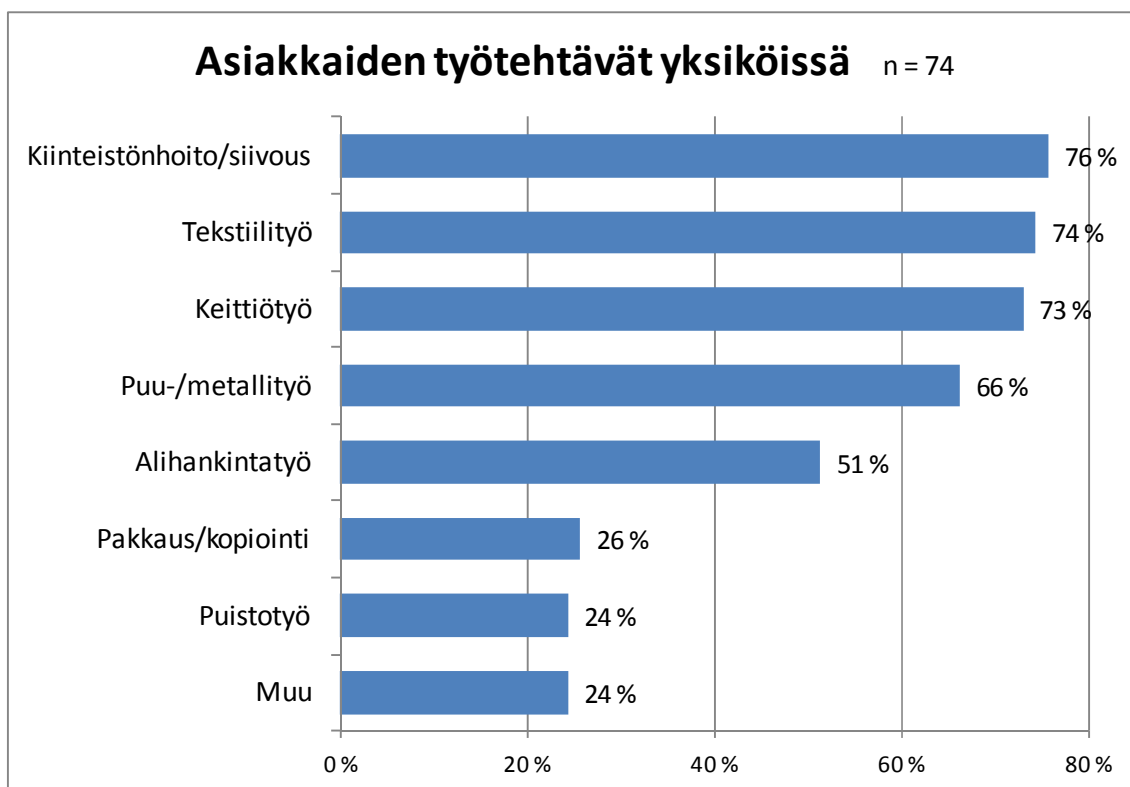
9.2 Työhönvalmennus

Pyysimme niitä vastaajia, joiden yksiköt tarjoavat työ-/työhönvalmennusta, kuvaamaan tarkemmin palvelun sisältöä. Kuten seuraavasta kuviosta näemme, työ-/työhönvalmennuksen käsitteen sisältö on varsin laaja, ja yleisimmin se tarkoittaa yksiköissä niiden omissa työtehtävissä opastamista ja elämännhallintataitojen opettamista. Tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen mallin mukainen avoimilla työmarkkinoilla työskentelevän henkilön tukeminen hänen työpaikallaan sisältyy työ-/työhönvalmennukseen vajaassa puolessa vastanneista yksiköistä.

9.3 Työtehtävät yksiköissä

Yleisimmät työtehtävät vastanneissa yksiköissä liittyvät seuraavan kuvion mukaisesti kiinteistöhoitoon, siivoukseen, tekstiili-, puu- ja metallityöhön sekä keittiötyöhön. Noin puolessa vastanneista yksiköistä tehdään teollisuuden alihankintatöitä. Harvemmin tarjolla työtehtäviä ovat mm. pakkaustyö, kopiointi, puistotyö, pesulatyö, SER-kierrätys, toimistotyö, tietotekniikkaan liittyvä työ, kassa- ja asiakaspalvelutyö sekä autojen ja polkupyörien korjaus.

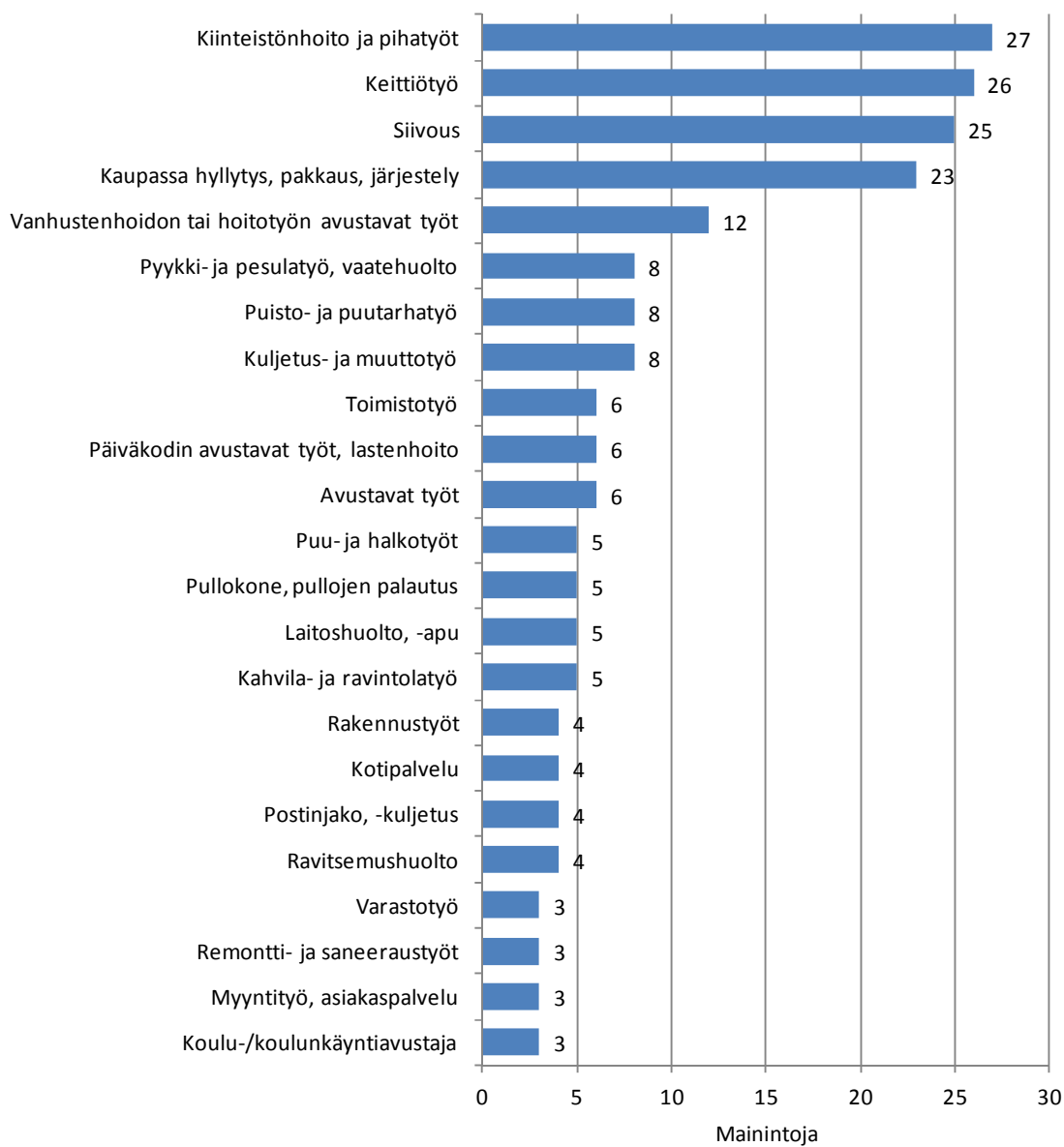
Yksiköiden omien tilojen ulkopuolella työskentelee seuraavan kuvion mukaisesti noin viidennes yksiköiden kaikista asiakkaista. Sosiaalisten yritysten asiakkaista peräti kaksi viidestä ja monipalvelukeskusten asiakkaista viidennes työskentelee yksikön ulkopuolella.

Avovastausten perusteella yksiköiden ulkopuolella työskentelevät monissa yksiköissä useimmin TE-toimiston palveluissa olevat asiakkaat, mutta heidän apunaan voi olla myös esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita. Myös Kelan mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennuksen asiakkaita sijoittuu yksikön ulkopuolisiin tehtäviin esimerkiksi työharjoittelun muodossa. Avotyötoimintaan näyttäisivät sijoittuvan useimmin kehitysvammaiset asiakkaat, mutta myös osa sosiaalihuoltolain mukaisessa työtoiminnasta toteutuu avotyötoimintana.

Seuraavassa kuviossa on esitetty yleisimmät yksiköiden ulkopuolella suoritettavat työtehtävät, joita ovat tyypillisimmin kiinteistöhoito- ja pihatyöt, keittiötyöt, siivous sekä kaupoissa hyllytys-, pakkaus- ja järjestytyöt.

Yksikön ulkopuolella tehtävä työ

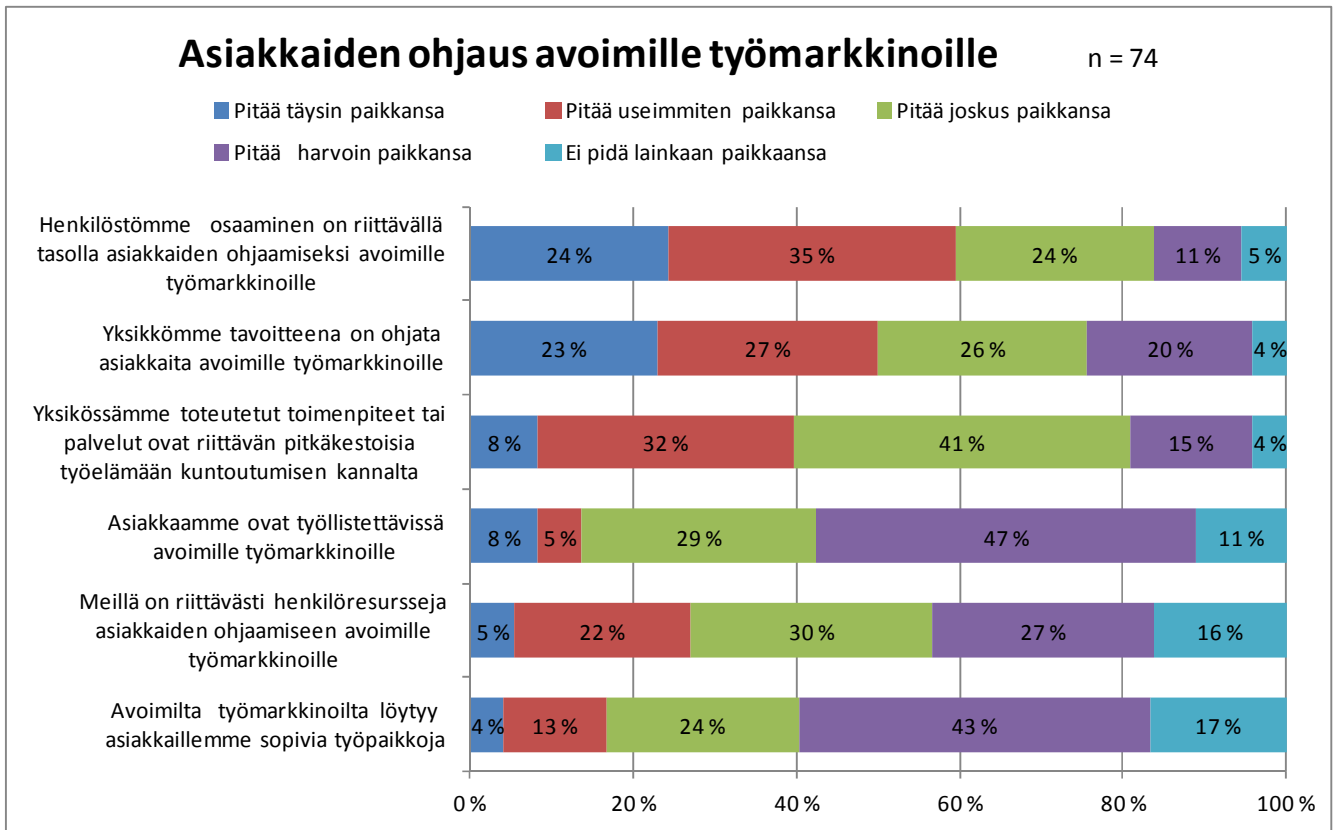
9.4 Toimintojen ja työtehtävien vaihtelu

Kun vastaajia pyydettiin kuvailemaan, miten toiminnot ja työtehtävät vaihtelevat eri palvelujen välillä, nousivat kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat vastauksissa usein omaksi ryhmäkseen. Jos yksikössä on kuntouttavan työtoiminnan lisäksi esimerkiksi kehitysvammaisten työtoimintaa, kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden tehtäviin voi kuulua muiden asiakkaiden ohjausta työtehtävissään, tai heille on tarjolla muita asiakkaita enemmän työ- tai yksilövalmennusta ja esimerkiksi työnhakuryhmiä. Kuntouttavassa työtoiminnassa toiminnot ja työtehtävät voivat myös vaihdella asiakkaiden työkyvyn, toiveiden ja osamisen mukaan joustavammin kuin muissa palveluissa.

Monissa yksiköissä toiminnot ja työtehtävät eivät vaihtele kategorisesti erilaisten asiakasryhmien välillä, vaan niitä tarjotaan henkilöiden yksilöllisten ominaisuuksien ja tarpeiden mukaan. Kelan standardin mukaisen palvelun myötä omaksi ryhmäkseen erottuvat monesti mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennuksen asiakkaat. Myös kehitysvammaiset asiakkaat erottuvat joissakin yksiköissä omaksi ryhmäkseen, jolle tarjottavissa toiminnoissa painottuu työelämään suuntaamisen sijaan mielekäs päivätoiminta.

10. Asiakkaiden ohjaus

Vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa väittämiin, jotka liittyvät yksiköiden asiakkaiden mahdollisuuksiin siirtyä työelämään ja siihen liittyvään ohjaukseen.

Vastausten perusteella yksiköiden henkilöstöllä on useimmiten riittävä osaaminen asiakkaiden ohjaamiseksi avoimille työmarkkinoille. Myös tavoitteiden asettelu tukee noin puolessa yksiköistä työelämään siirtymistä. Sen sijaan vain harvoin oltiin sitä mieltä, että asiakkaat ylipäätään ovat työllistettävissä avoimille työmarkkinoille tai että sieltä löytyy asiakkaille sopivia työpaikkoja. Vastauksista on myös luettavissa, että yksiköihin tarvittaisiin enemmän henkilöresursseja ja että toteutetut toimenpiteet ja palvelut pitäisi olla pitempikestoisia, jotta asiakkaiden ohjaus avoimille työmarkkinoille onnistuisi.

11. Siirtymät

Pyysimme vastaajia arvioimaan, kuinka moni yksikön asiakkaista oli vuoden 2011 aikana siirtynyt johonkin seuraavan kuvion mukaisista vaihtoehtoista. Kuviossa on esitetty eri vaihtoehtoihin vuoden 2011 aikana siirtyneiden määrä suhteutettuna yksikön kokonaisasiakasmäärään vuoden 2011 lopussa. Osuudet ovat siis todellisuudessa pienemmät kuin tässä esitetyt, mutta eri siirtymävaihtoehtojen keskinäinen suhde tulee esiin.

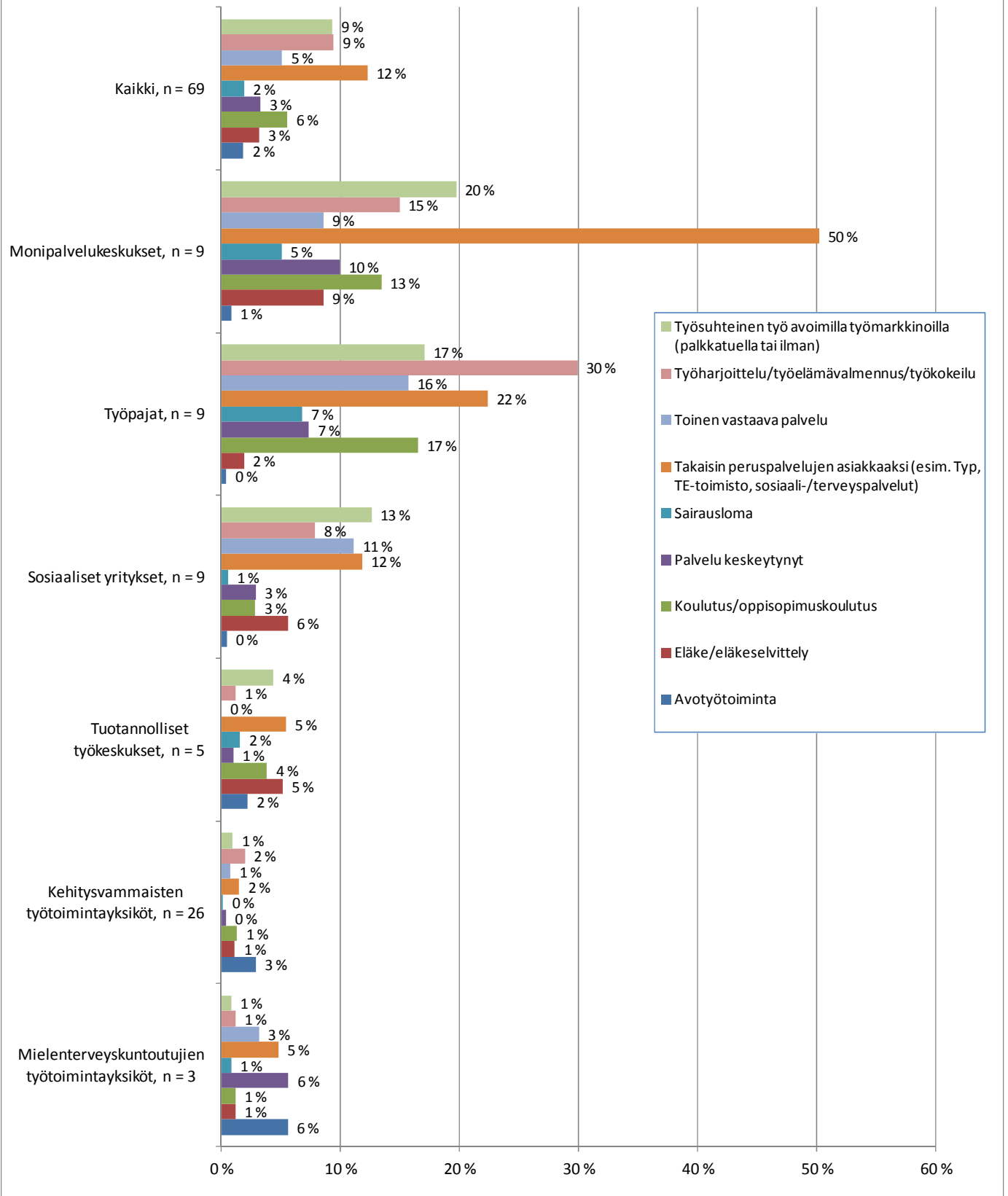
Vastausten perusteella työllistämisyksiköistä siirrytään siis myös avoimille työmarkkinoille. Vastanneista 69 yksiköstä työsuhteiseen työhön avoimille työmarkkinoille on vuoden 2011 aikana siirtynyt kaikkiaan 525 asiakasta (9 % vuoden 2011 lopun kokonaisasiakasmäärästä). Yleisin siirtymä on kuitenkin takaisin peruspalvelujen asiakkaaksi.

11.1 Siirtymät yksikkötyypeittäin

Seuraavassa kuviossa on esitetty asiakasmääriin suhteutetut siirtymien osuudet yksikkötyypeittäin. Eniten siirtymiä tapahtuu monipalvelukeskuksista, työpajoista ja sosiaalisista yrityksistä. Useimmin takaisin peruspalvelujen asiakkaaksi siirrytään monipalvelukeskuksista, mutta niistä siirrytään myös työelämään useammin kuin muista yksikkötyypeistä. Myös työpajoilta siirrytään varsin usein työelämään. Työpajoilta siirrytään muita yksiköjä useammin työharjoitteluun, työkokeiluun ja koulutukseen, mikä kuvastaa työpajojen asiakaskunnan painottumista nuoriin asiakkaisiin.

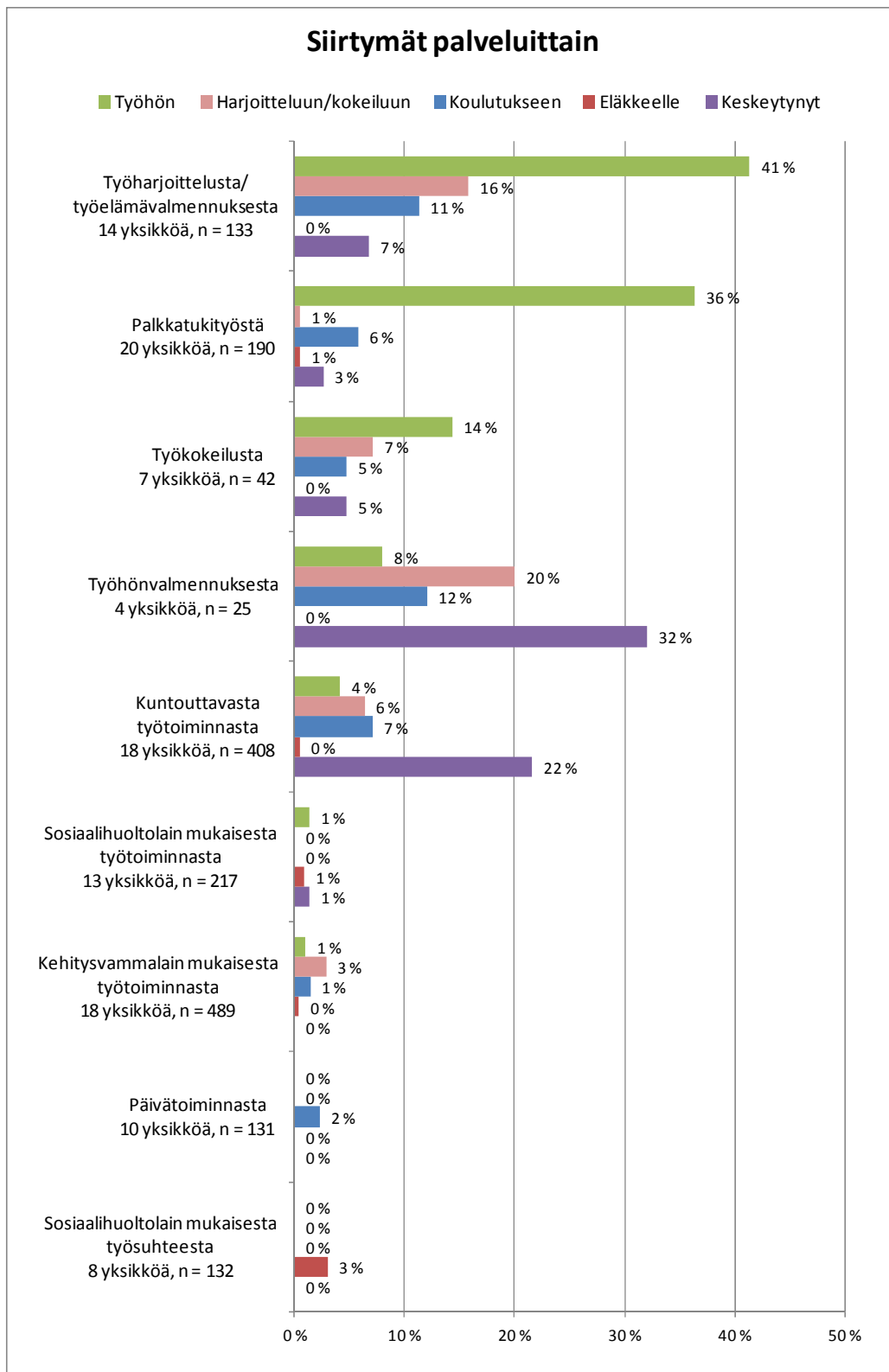
Tuotannollisissa työkeskuksissa sekä mielenterveyskuntoutujien ja kehitysvammaisten työtoimintayksiköissä palvelut ovat asiakkaille pysyvämpiä tai pidempiaikaisia, joten siirtymät niistä ovat selvästi harvinaisempia kuin kolmesta edellä mainitusta yksikkötyypeistä.

Siirtymät suhteessa asiakasmäärään

11.2 Siirtymät palveluittain

Kysymme erikseen siirtymiä palveluittain, mutta vain 31 yksikköä lähti erittelemään siirtymiä niin tarkasti. Seuraavan kuvion prosenttiosuudet ovat pienen vastaajamäärän vuoksi korkeintaan suuntaa antavia, mutta palvelujen välistä suhdetta on mielenkiintoista tarkastella näidenkin lukujen valossa. Siirtyneiden asiakkaiden määrät on kuviossa suhteutettu kysymykseen vastanneiden yksiköiden kyseisessä palvelussa olevien asiakkaiden kokonaismäärään.

Työelämän suuntaan siirtäviä palveluja ovat useimmin työharjoittelu/työelämävalmennus sekä palkkatukityö, joihin toki todennäköisesti myös valikoituu asiakkaita, joilla on jo paremmat edellytykset edetä kohti työmarkkinoita. Myös työkokeilun osalta yleisin siirtymä on työhön. Kuntouttavan työtoiminnan erityispiirteenä näyttäisi olevan se, että se keskeytyy useammin kuin muut palvelut. Tosin kuntouttavasta työtoiminnasta edetään pienissä määrin myös työhön, harjoitteluun, kokeiluun tai koulutukseen. Työhönvalmennuksen siirtymistä ei voi pienen vastaaja- ja asiakasmäärän vuoksi vetää tämän aineiston perusteella juurikaan johtopäätöksiä. Muista palveluista siirtymät näyttäisivät olevan varsin vähäisiä.

12. Työllistämisyksiköiden vahvuudet ja haasteet

Sosiaalisen työllistämisen toimialan vahvuuksina nähdään selvästi useimmin henkilöstön ammattitaito ja erityisesti asiakastyöhön liittyvä osaaminen. Yksiköillä on pitkä kokemus alalta, ja ne tuntevat asiakkaansa. Palvelut ovat asiakaslähtöisiä, joustavia ja monipuolisia, työvalmennus laadukasta ja verkostot sekä yritysyhteistyö kunnossa. Haasteena nähdään erityisesti rahoituksen turvaaminen, mutta kehittämistarvetta on usein myös itse palveluissa. Erityisesti lisäresurssien ja osaavien ohjaajien tarve nousi esiin useissa vastauksissa. Seuraavassa kuviossa on esitetty tarkemmin avoimista vastauksista nousseet yksiköiden kehittämistarpeet ja haasteet.

13. Yhteenveto

VATES-säätiön Sosiaalisen työllistämisen barometrissä kartoitettiin työllistämispalveluja tuottavien yksiköiden tilannetta vuonna 2011. Kohderyhmänä ovat työllistämisyksiköt, jotka tarjoavat työllistämispalveluja heikossa työmarkkina-asemassa oleville, kuten vammaisille, pitkäaikaissairaille tai osatyökykyisille henkilöille. Kysely toteutettiin nyt toista kertaa; vuonna 2007 vastaavanlainen selvitys tehtiin postikyselyinä, jossa selvitettiin työllistämisyksikköjen tilannetta vuonna 2006.

Työllistymisen monipalvelukeskusten määrä kasvussa

Työllistymisen monipalvelukeskuksia ja sosiaalisia yrityksiä lukuun ottamatta erilaisia yksikkötyyppejä on vastaajajoukossa nyt vähemmän kuin vuonna 2006. Tämä kertonee toimialan rakenteen muuttumisesta pienemmistä yksiköistä suuremmiksi kokonaisuuksiksi, ns. työllistymisen monipalvelukeskuksiksi. Toimialan kaikista asiakkaista noin kolmannes on monipalvelukeskuksissa. Vastaajien ilmoittamien asiakasmäärien perusteella uudet monipalvelukeskukset ovat aiempaa pienempiä, mutta esimerkiksi työpajojen koko on kasvanut.

Toimialan tulorahoitus näkyviin

Tutkimuksessa selvitettiin nyt ensimmäisen kerran toimialan tulorahoituksen rakentumista. Vastausten perusteella reilu kolmannes koko toimialan tuloista koostuu kuntasektorin suorasta rahoituksesta. Kun otetaan huomioon kuntasektorin ostamat työllistämispalvelut, voidaan arvioida kuntasektorin rahoituksen olevan noin puolet toimialan kokonaisrahoituksesta. Työllistämispalvelujen myyntitulojen osuus kaiken kaikkiaan on vajaa viidennes ja muiden tuotteiden ja palvelujen eli yksiköissä tehtyjen työsuoritusten osuus noin neljännes kokonaisrahoituksesta. Erilaiset projektit tuottavat noin kuudesosan toimialan tuloista.

Kuntasektori rahoittaa suoraan erityisesti kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien työtoimintayksiköjä sekä työpajoja, kun taas työllistymisen monipalvelukeskusten ja tuotannollisten työkeskusten rahoituksesta merkittävä osa muodostuu työllistämispalvelujen myyntituloista. Tuotannollisissa työkeskuksissa myös työsuoritusten myyntituloilla on suuri merkitys toiminnan rahoittamisessa.

Asiakasmäärän kasvu painottuu työtoimintaan

Asiakasmääränsä ilmoittaneiden yksiköiden vastausten perusteella näyttäisi siltä, että toimialalla on nyt noin 17 % enemmän asiakkaita kuin viisi vuotta sitten. Asiakasmäärän lisääntyminen painottuu työtoimintaan ja muuhun kuntouttavaan tai valmentavaan toimintaan, kun taas työsuhteisesti työllistettyjä on likimain saman verran kuin vuonna 2006. Vastaajat uskovat työtoiminnan ja muun kuntouttavan tai valmentavan toiminnan asiakkaiden määrän kasvavan myös jatkossa. Arvioidaan, että erityisesti päihde- ja mielenterveyskuntoutujia sekä nuoria asiakkaita tulee yhä lisääntyvässä määrin yksiköiden palveluihin.

Palveluittain tarkasteltuna suurin osa, noin kaksi kolmasosaa yksiköiden asiakkaista on kuntasektorin rahoittamissa palveluissa, erityisesti työtoiminnan erilaisissa muodoissa. Selvästi suurimman ryhmän muodostavat kehitysvammalain mukaisessa työ- tai päivätoiminnassa olevat asiakkaat. Toiseksi eniten asiakkaita on kuntouttavassa työtoiminnassa ja kolmanneksi eniten sosiaalihuoltolain mukaisessa työtoiminnassa.

Työ- ja elinkeinotoimiston palveluista selvästi eniten asiakkaita on työharjoittelussa, työelämävalmennuksessa tai palkkatuetussa työssä. Yhteensä TE-palveluissa on noin kolmannes koko toimialan asiakkaista. Kelan palvelujen osuus jää noin kahteen prosenttiin.

Työvoiman palvelukeskusten rooli on viidessä vuodessa vahvistunut asiakkaiden lähettäjätahoina ja yhteistyökumppaneina. Työllistämisyksiköiden tärkeimmät kumppanit ovat silti edelleen kunnan sosiaali-toimi ja TE-toimisto.

Työllistymisen esteenä ei aina ole vamma tai sairaus

Työllistämisyksiköiden asiakkaiksi valikoituu ihmisiä, joilla on syystä tai toisesta vaikeuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Yksikkötyypittäinen jaottelu kertoo päällisin puolin, mitkä asiat vaikeuttavat yksikön asiakkaiden työllistymistä, mutta useimmissa yksiköissä asiakkaiden työllistymisvaikeuksien syyt ovat hyvinkin vaihtelevia. Koko toimialan asiakkaista selvästi suurimman ryhmän muodostavat kehitysvammaiset ihmiset ja toiseksi suurimman ryhmän mielenterveyskuntoutujat. Noin puolessa kaikista yksiköistä mielenterveysongelma on joko yleisin tai toiseksi yleisin asiakkaiden heikon työmarkkina-aseman syy. Muita syitä asiakkaiden heikolle työmarkkina-asemalle ovat yleisimmin päihdeongelmat, sosiaaliset syyt ja oppimisvaikeudet, tai asiakkaat ovat muuten heikossa työmarkkina-asemassa esimerkiksi vähäisen koulutuksen vuoksi.

Vamman, sairauden tai muun henkilöön liittyvän asian ei läheskään aina nähdä olevan olennainen syy asiakkaan heikkoon työmarkkina-asemaan. Noin joka neljäs vastaaja näkee työnantajien ennakkoluulot ja työmarkkinoiden haasteet merkittävimmiten asiakkaiden työllistymistä vaikeuttaviksi asioiksi, ja joka kymmenes on sitä mieltä, että työllistymistä vaikeuttaa erityisesti työllistymisen ja kuntoutumisen palvelujärjestelmän toimimattomuus.

Työelämään siirrytään useimmin TE-palveluista

Työllistämisyksiköiden tarjoamista palveluista työelämään siirtymiä tapahtuu useimmin palkkatukityöstä ja työharjoittelusta/työelämävalmennuksesta. Eri yksikkötyypeistä läpivirtaavuus on suurinta työllistymisen monipalvelukeskuksissa, työpajoissa ja sosiaalisissa yrityksissä. Niistä myös siirrytään työelämään selvästi useammin kuin muista yksikkötyypeistä, joissa palvelut ovat asiakkaille pysyvämpiä tai pitkäaikaisempia.

Työllistämisyksiköiden vahvuudet ja haasteet

Sosiaalisen työllistämisen toimialan vahvuuksina nähdään selvästi useimmin henkilöstön ammattitaito ja erityisesti asiakastyöhön liittyvä osaaminen. Yksiköillä on pitkä kokemus alalta, ja ne tuntevat asiakkaansa. Palvelut ovat asiakaslähtöisiä, joustavia ja monipuolisia, työvalmennus laadukasta ja verkostot sekä yritys-yhteistyö kunnossa. Haasteena nähdään erityisesti rahoituksen turvaaminen, mutta kehittämistarvetta on usein myös itse palveluissa. Erityisesti lisäresurssien ja osaavien ohjaajien tarve nousi esiin useissa vastauksissa.